СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 1 | БЕОГРАД 1932 ГОДИНЕ | КЊИГА 1

XIV РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 26 ФЕБРУАРА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК

Др. КОСТА КУМАНУДИ

ПОТПРЕТСЕДНИК

Д-р АВДО ХАСАНБЕГОВИЋ

СЕКРЕТАР

АНТЕ КОВАЧ

ПРИСУТНИ СУ СВИ Г. Г. МИНИСТРИ, СЕМ МИНИСТРА СПОЉНИХ ПОСЛОВА, МИНИСТРА ВОЈСКЕ И МОРНАРИЦЕ И МИНИСТРА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ.

Почетак у 10,40 часова пре подне.

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда:

1 Поздравни телеграми потпретседника Румунске Народне скупштине;
2 Читање записника прошлог састанка;
3 Оставка народног посланика Михајла Јефтића на чланство у Верификационом одбору;
4 Отсуства народних посланика;
5 Молбе и жалбе из народа; и
6 Разна акта.

Дневни ред

1 Претрес извештаја Одбора за проучавање предлога народних посланика г.г. Игњата Стефановића и другова о изменама и допунама Закона о пословном реду у Народној скупштини;
2 Претрес извештаја Одбора за проучавање Законског предлога о Женским Занатским и Женским стручним школама;
3 Избор три члана у Верификацини одбор Народне скупштине на место оних народних посланика ко и су поднели оставке;

Говорници: Др. Богумил Вошњак, Др. Ђура Леушић, Михајло Живанчевић, известилац Милоје Сокић, Александар Додић, известилац Др. Тома Смиљанић, Др. Алберт Крамер, Антон Крејчи, Др. Мирко Ивандекић.

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Отварам 14 редовни састанак Народне скупштине.

Господо народни посланици, пре него што будемо прешли на дневни ред, част ми је саопштити телеграм који сам примио од потпретседника Румунске Народне скупштине, а који гласи:

„Господину претседнику Југословенске скупштине. — Румунска Народна скупштина, поласкана и дирнута пријатељским пријемом, који сте Ви и цео Југословенски Парламенат приредили претседнику Румунске скупштине Димитрију Помпеју ставила ми је у дужност да Вам поднесем са уверењем о непромењливом пријатељству њену дубоку захвалност за овај нови доказ братства народа југословенског и румунског. Потпретседник Румунске Народне скупштине Себастијан Радовић.“

(Читање овог телеграма скупштина је пропратила аплаузом и усклицима: Живели!)

Поводом овог јавила су се за реч господа Др. Богумил Вошњак, Др. Ђуро Леушић и Михаило Живанчевић. — Реч има г. Др. Богумил Вошњак.

Др. Богумил Вошњак: Господо народни посланици, манифестација која је одјекнула у Скупштини великог румунског народа, братског и савезничког нам народа, изазвала је у нашим срцима захвалност. Ове манифестације биле су упућене Њ. В. Краљу, нашем витешком владару (Усклици: Живео!) и целокупном југословенском народу. Ако могу да буду братске везе између два народа, оне могу бити између румунског и нашег народа. Цела прошлост нам је заједничка. Ми никада нисмо дигли оружје

један против другога, и ја видим и у будуће да нас један исти правац треба да уједињује. Ја сам и члан Управе југословенско-националне групе за Балканску Унију, и као такав сам потпуно убеђен да су од првога устанка Румуни и Југословени ишли истим путем ослобођења, а да ће исто тако и у будућности ићи истим политичким правцем. Ја хоћу да споменем једну сасвим практичну ствар. Говорници у нашем Финансијском одбору свом својом јачином истицали су да треба да буду привредне везе између Југославије и Румуније много јаче него што су оне до данас. Уједињује нас не само прошлост, уједињује нас не само велика заједничка цивилизација. И ја мислим да у овоме свечаноме моменту морамо свим својим срцем захвалити на овим изразима симпатија које су се манифестовале у Румунском парламенту.

Не смемо мислити да су се та осећања симпатије према румунском народу гајила само у старој Србији, преткумановској Србији. Не, иста осећања искреног братства и симпатије према румунском народу, исте симпатије су исто тако јаке и међу Словенцима испод Триглава и међу Хрватима испод Велебита, као и под Шар Планином и Дурмитором. (Пљескање). Ми никакву разлику не правимо у целом југословенском народу од Триглава до Ђевђелије, ми имамо само једно осећање, осећање љубави према румунском народу и уверење да ће нас и у будућности водити исти циљеви и исти путеви једној великој будућности. (Живо одобравање и пљескање).

Председник **Др. Коста Кумануди:** Има реч г. др. Ђуро Леушић.

Др. Ђуро Леушић: Господин претседник румунског парламента Помпеји извршио је једну мисију румунског народа, која служи на част нашем целокупном југословенском народу. Први војник, први грађанин, легендарни јунак Њ. В. наш Краљ,... (Посланици устају и кличу: Живео!), одликован је највишим степеном највишег румунског ордена од стране Њ. В. Краља Румуније (Бурни усклици: Живео!). Ми народни претставници можемо бити срећни и задовољни и можемо захвалити румунском народу на том великом одликовању, великој части која је указана нашем узвишеном владаоцу и целом југословенском народу, који је са братским румунским народом везан крвним везама, везан културним везама, везан економским везама. Ово ће бити потстрек, ово ће бити појачање свих постојећих веза, које нас вежу са братским румунским народом и ја са овога мјеста позивљем господу народне посланике, да кликну: Нека живи братски румунски народ! (Цела Народна скупштина прихвата одушевљено поклич).

Председник **Др. Коста Кумануди:** Има реч г. Михаило Живанчевић.

Михаило Живанчевић: Господо народни посланици, историја није забележила пример да два народа живе десетине векова у непосредном суседству а да ипак нису имали ни једног оружаног сукоба за време свог вековног суседства. Међутим, односи између југословенског и румунског народа бележе тај историјски уникум, да су та два народа кроз целу своју дугу, кроз целу своју мучну и кроз целу своју херојску историју могли живети непосредно један до другога, а да никад ни једно питање и ни један спор не осете, потребу да расправљају оружаним путем. Они су увек и у свима приликама умели наћи начина да братски и пријатељски решавају своја међусобна питања и регулишу своје међусобне односе. У овоме моменту када културно човечанство свим силама настоји да се и у целом свету створи једна таква могућност регулисања мирним путем односа међу народима, тај факт има специјалног значаја. Али у односима између југословенског и румунског народа није само то оно, што се овом приликом и у овоме свечаном тренутку ваља нарочито да истакне. Исто тако нема, ваљда, два народа чија судбина историјска показује више сличности и у чијој историји има више патњи и више напора да се обезбеди слободна и независна државна егзистенција, да се обезбеди један слободан и несметан народни живот у коме би се могле слободно и несметано развијати националне енергије и послужити не само сопственим националним и државним циљевима него послужити и општечовечанским и културним задатцима, као што је то случај са нашим и румунским народом. Но поред те заједнице историјске судбине и прошлости, оно што је нарочито утицало да односи између два суседна и пријатељска народа буду увек срдачни то је један реалан момент, то је постојање солидарности интереса, коју су они увек могли да осете, да увиде, да на њој изграђују своју будућност и да на њој заснивају своју тесну пријатељску сарадњу. Не морамо ићи далеко у прошлост. Само од пре неколико деценија у два маха наш и румунски народ иступају заједнички оружано не један против другог не против неких легитимних права трећих, него иступају у одбрану својих елементарних права, у одбрану својих легитимних интереса. Један је случај у Балканском рату, кад се настојало да се обезбеди балканска равнотежа и да се осигура један праведан и добар поредак на Балкану. Други је случај био у току светске катаклизме, у време оног надчовечанског хрвања народа, извојеног у тежњи да се створи један нов, један бољи и један праведнији ред ствари у Европи и у свету. У оба та случаја наш и румунски народ нашли су се заједно. Оба та пута, они су и ступили раме уз раме, са непоколебљивом међусобном верношћу и оданошћу. Тај њихов заједнички иступ био је крунисан триумфом обостраних националних идеала. И наш и румунски народ остварили су своје путпуно ослобођење и стварање својих великих националних држава.

Тиме наше заједничко пријатељство није завршено. Напротив, тиме се отворила нова ера једне реалне, једне разумне сарадње између двају суседних и пријатељских народа. И данас, кад се чине огромни напори да се изврши реорганизација света, да се политички поредак у свету постави на једну здраву, на једну бољу основу, на једну чисто правну основу, данас та сарадња између двају пријатељских и савезничких народа претставља једну нову залогу боље будућности и нормалног развитка односа у овом делу Европе. Нама је свима познато да су наши и румунски народ у свима приликама после рата, кад се требало борити за обезбеђење новог реда ствари, који је скупо плаћен иступали увек заједно и тим заједничким иступом давали ново и јаче јемство за очување онога што је са толико жртава искупљено. Поред ових реалних, између нас и Румуна постоји још и једна сентиментална веза. Румунска нација односно њена витешка династија дала је нашем народу нашу узвишену Краљицу,... (Сви народни

посланици устају и уз бурно пљескање кличу: Живела!)... а нашем узвишеном Краљу врлу и достојну сапутницу у животу и примерну супругу, а нашем дичном престолонаследнику врлу мајку, која служи читавом нашем народу за пример и за поштовање. Та сентиментална веза, тај сентиментални момент у вези са свим реалним моментима, такође претставља један велики значај у пријатељским односима двају народа.

Ових дана ми смо имали прилике да будемо сведоци и учесници једне посебне манифестације. Шеф румунске државе, Њ. В. Краљ Карол II (Усклици: Живео!) ...одликовао је нашег узвишеног владара, Њ. В. Краља Александра I највећим румунским одликовањем, орденом „За Заслуге". Њ. В. Краљ Карол имао је срећну идеју, да тај високи акт пажње своје и својих пријатељских односа према нашем узвишеном владару изврши преко претседника Румунског Народног претставништва, манифестујући на тај начин да су у том акту уједињени потпуно и шеф румунске државе и цео румунски народ.

Тиме, је, дакле, тај акт добио још један посебан значај, који ми сви са великим задовољством осећамо и истичемо. Јучерашње манифестације у Румунском парламенту један су нов доказ пријатељских осећања, која постоје у румунском народу према нашој нацији, осећања, која у исто тако искреном облику и јачини постоје код нас, у нашем народу, и која, овога пута, добивају свога израза и у нашем Народном Претставништву.

Господо посланици, нас за Румунију везује, дакле, једна прошлост испуњена сарадњом и пријатељством, испуњена заједничким борбама и заједничким напорима за обострано ослобођење, нас везују кости многих наших хероја и витезова, који падоше у Добруџи за заједничку слободу и за заједничку независност; нас везује реални интерес садашњице и добро схваћени интереси боље будућности.

Да би дали нарочитог израза тим својим осећањима према румунском народу и његовом витешком Краљу, допустите ми, господо народни претставници, да вам предложим да Румунском народном претставништву, а у вези депеше и поздрава, које смо ми добили од Румунског народног претставништва, упутимо овај телеграм:

„Југословенска Народна скупштина на својој данашњој седници одушевљено је изразила своју најдубљу захвалност Румунском парламенту на изјавама братске солидарности и на манифестовању оних осећаја, које ми заједнички делимо. Југословенска Народна скупштина поздравља преко његових изабраника румунски народ, са којим је југословенски народ везан најискренијим пријатељством, заснованим на непоколебљивој савезничкој верности.

Живео Њ. В. Краљ Карол II! Живео румунски народ! (Сва господа народни посланици устају, и уз бурно и дуготрајно пљескање одушевљено кличу: Живели!)

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Господо, са вашим овлашћењем, ја ћу овај телеграм упутити г. Претседнику Румунске Народне скупштине.

Прелази се, господо, на редован рад. Изволите чути записник XIII састанка Народне скупштине.

Секретар **Анте Ковач** прочита записник XIII седнице.

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Има ли ко од господе народних посланика коју примедбу на записник? (Нема). Пошто нема примедаба, оглашујем да је записник приљен. Изволите чути саопштења.

Секретар **Анте Ковач** саопштава: Финансијска одбор подноси Скупштини на решење свој извештај о Предлогу буџета државних расхода и прихода са Предлогом финансијског закона за буџетску 1932-33 годину.

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Ова ће се извештај штампати и разделити г.г. народним посланицима и ставити на дневни ред кад Скупштина то одреди.

Изволите чути оставке посланика на чланство у одборима.

Секретар **Анте Ковач** прочита: Михајло Р. Јевтић, народни посланик, подноси оставку на положај члана Верификационог одбора.

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Ова се оставка прима на знање. Избор новог члана Верификационог одбора извршиће се кад то Народна скупштина буде одредила. Изволите чути отсуства г.г. посланика.

Секретар **Анте Ковач** прочита:

Г. Хаџи Тодор Димитријевић, народни посланик, моли за 10 дана отсуства због болести; Г. Аранђел П. Савић, народни посланик, моли за отсуство од 25 фебруара до 3 марта због неодложних приватних послова; Г. Милан Добровољац, народни посланик, моли за 8 дана отсуства због болести; Г. Милан Грубановић, народни посланик, моли за отсуство од 24 фебруара до 9 марта због болести; Г. Михаило Крстић, народни посланик, моли за 3 дана отсуства.

Претседник **Др. Коста Кумануди:** Одобрава ли Народна Скупштина тражена отсуства? (Одобрава). Тражена отсуства су одобрена.

Изволите чути молбе и жалбе;

Секретар **Анте Ковач** прочита:

Др. Павле Туцаковић, лекар, моли за признање година службе; Анте Шкаре, пензионер, моли за помоћ; Божидар Ј. Марјановић жандармеријски капетан I класе, моли за признање година службе; Јосин Корошец моли за сталну месечну помоћ; Наталија Поповић, удова, моли за пензију; Софронијe Б. Станковић, учитељ, моли за пријем инвалиде и док је у државној служби; Софронијe Б. Станковић, учитељ, моли за признање година службе; Чедомир Р. Максимовић, полицијски чиновник, моли да му се призна полицијска школа као средњошколска спрема за напредовање; Емина Хасама, удова моли за пензију; Милан Гаћеша, архив. чиновник, моли за признање година службе; Славко Пузавац, моли за пензију; Константин Малешевић, учитељ у пенпензији, моли за признање година службе; Становници општине Корајске срез бјељински моле да се не укида шеријатска школа у Сарајеву; Иван Сергије, професор, моли за признање година службе; Димитрије Скриченко, професор, моли за признање година службе; Владимир Курачкин, професор, моли за признање година службе; Драгутин Вучковић, ратар, моли за дејство да му се не одузима кућа и земља за дуг; Милица Николић, удова, моли за помоћ; Хасан А. Тасмица моли за дејство да буде постављен за званичника; Драгутин Ј. Пишмахт моли за признање година службе; Томо Мајсторовић, инвалид, моли да му се поврати укинута инвалидска потпора;

Никола Пајец из Свилајнца жали се на незаконски поступак среског начелника и писара среза пожаревачког; Владимир Курилов, судија, моли за признање година службе.

Председник **Др. Коста Кумануди:** Прочитане молбе и жалбе биће упућене Одбору за молбе и жалбе.

Изволите чути разна акта.

Секретар **Анте Ковач** саопштава: Чиновници и намештеници на руднику „Јерма" А. Д. подносе своју претставку о откупнини личног рада; удружење гостиничара, хотелијера и кафеција у Лесковцу подносе своју претставку о укидању механских акциса.

Председник **Др. Коста Кумануди:** Прочитана акта примају се на знање. Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је: Претрес извештаја Одбора за проучавање предлога народног посланика г.г. Игњата Стефановића и другова о изменама и допунама Закона о пословном реду у Народној скупштини. Има реч известилац г. Милоје Сокић.

Известилац **Милоје Сокић:** Господо народни посланици, пре но што пређем на читање овог извештаја, ја ћу вас замолити да код измена и допуна допустите исправке, које су се поткрале код штампања овог извештаја. Извештај одбора гласи:

Народној скупштини,

Чланом 134 Закона о пословном реду дато је право Народној скупштини да може Пословник мењати резолуцијом. Одбор за измене и допуне Пословника, изабран је у том циљу 12 фебруара 1932 год. на осмом редовном састанку Народне скупштине, проучио је у шест седница поднете предлоге за измене и допуне, а у вези с тим и сам Закон о пословном реду.

Тежња Одбора била је, да се према стеченом искуству већ код саме досадашње примене Пословника, затим према разним мишљењима и с обзиром на обилан програм рада, који очекује Народну скупштину, поједине одредбе Пословника измене и допуне, како би се техничка страна усавршила ради лакшег и бржег обављања послова.

Како Пословник раније није имао законску форму, док је садашњи наш Пословник закон, то је Одбор ипак избегавао у колико је то било могуће, да у предлогу резолуције унесе наређења, која би имала карактер закона и која би можда у нашој административној и судској пракси могла изазвати сукобе.

Одбор је при проучавању Закона о пословном реду нашао да §§ 10, 12 — имају потпуно карактер закона. Зато се Одбор сагласио да изрази жељу да Краљевска влада, у што скоријем времену поднесе Народној скупштини један предлог специјалног закона, у ком би се изузеле поменуте одредбе, и обухватила сва наређења, која би штитила имунитетска права народних посланика, као и сва друга питања која се тичу народних посланика, а могу бити регулисана једино законом. Или, да се сва наређења опет једним специјалним законом унесу као допуне Закона о избору народних посланика.

„Исто тако Одбор се трудио да са изменама и допунама Пословника у свим одредбама буде што прецизнији, што је опет неопходно за брзи рад у Парламенту, а при томе да не угрози права народних посланика.

Пошто је Одбор завршио рад примио је преко Председништва Народне скупштине два предлога — амандмана г.г. народних посланика Исе Богдановића и Александра Додића и другова. После нарочитог проучавања Одбор је једногласно одбио оба поднета предлога.

Како је Закон о пословном реду у Сенату у потпуној органској вези са Законом о пословном реду у Народној скупштини то су г.г. сенатори, чланови одбора за измене и допуне Пословника у Сенату присуствовали и сарађивали на овим изменама и допунама заједно са члановима одбора Народне скупштине.

Таквим радом Одбор је постигао потпуну сагласност свих чланова и Краљевске владе, и подносећи Народној скупштини овај свој извештај, моли, да га у целости усвоји.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ КОЈЕ ЈЕ ОДБОР УЧИНИО СУ СЛЕДЕЋЕ:

§ 6, прва алинеја допуњује се и гласи:

„Верификациони одбор бира себи Претседника, потпретседника, секретара и једног или више известилаца„.

§ 8, алинеја трећа, уместо речи „уништен", ставити „поништен".

§ 9, мења се реч: „уништити" са „поништити",

§ 9, алинеја трећа мења се: место речи „уништити", долази реч „поништити".

Став II § 12 са допунама и изменама гласи:

„Народни посланик не може бити: члан Управног одбора Управе државних монопола, члан Управног и Надзорног одбора Народне банке, Државне хипотекарне банке, Класне лутрије, Привилеговане аграрне банке, Државних бродарских друштава, Државних фабрика шећера и свих других предузећа и друштава, која су државна својина или у којима је држава акционар са најмање 5% капитала, или их субвенционише. Исто тако народни посланик не може бити члан Управног или Надзорног одбора оних акционарских друштава и предузећа, која имају рударска права или повластице, или која уопште имају пословне уговоре с државом, или која имају нарочите и изузетне повластице по специјалним Законима".

Алинеја друга став II мења се и гласи:

„Народни посланик је дужан — ако сам није поднео оставку на чланство у одбору поменутих установа — да у року од месец дана рачунајући од извршене верификације мандата, или од дана када је постао члан дотичног одбора, достави преко Председништва Народне скупштине свој случај Верификационом одбору, који ће позвати посланика да се изјасни, прибавити податке за одлуку и донети је одмах. Ако то народни посланик не учини у одређеном року, Верификациони одбор чим за такав случај сазна, или му он буде достављен сматраће да је народни посланик поднео оставку на свој посланички мандат и донеће по томе одлуку и саопштити је Народној скупштини".

Алинеја трећа ставе II мења се и гласи:

„Своје одлуке Верификациони одбор саопштава

Народној скупштини и о њима се решава без претреса на првој седници поименичним гласањем".

§ 13, алинеја друга место речи: „два потпретседника", долази: „три потпретседника" и место: „четири" — „пет секретара" алинеја трећа мења се: у место: „по годинама најстарији кандидат", долази: „по годинама старији кандидат".

§ 17, алинеја трећа мења се и гласи:

„Стални одбори бирају се у почетку сваког редовног сазива. Нарочити одбори трају док не сврше посао".

§ 19, допуњује се и гласи:

„Финансијски одбор има 31 члана, а остали стални одбори по 21 члана; нарочити одбори колико скупштина одреди."

За сталне и нарочите одборе једновремено ће се изабрати подједнак број заменика, који имају иста права као и чланови кад их замењују.

„Народна скупштина, ако нађе за потребно, може без дискусије одредити рок до кога одбор треба да поднесе извештај. У случају да то одбор не учини, изузимајући кад му је рок продужен, народна скупштина може изабрати нов одбор".

§ 20, алинеја четврта мења се и гласи:

„Одбор може решавати ако је присутна једна трећина његових чланова. Пуноважни закључци доносе се већином гласова присутних чланова одбора, а ако су гласови подељени, то се констатује у одборском извештају и предлог о ком се гласало подноси се Народној скупштини на решавање.

„Дужност је члана одбора, да долази на седнице или о своме изостанку извести претседника Одбора, који ће позвати заменика с кандидатске листе".

На упражњено место једног члана одбора долази наредни са листе".

§ 21, мења се и допуњује:

„У трећој алинеји на место речи: „о коме се у одбору решава", ставити: „о коме се у одбору решавало".

У четвртој алинеји у место речи: „најдаље за пет дана" да буде: „најмање за 24 сата по завршеном претресу у одбору".

§ 26, друга алинеја при крају, додаје се:

„На заједничким седницама Сенат и Народна скупштина могу расправљати и о Адреси као одговору на Престолну Беседу на начин предвиђен у § 69 овога закона".

§ 29, алинеја прва у место: „кад то захте Претседник Народне скупштине", треба да гласи: „кад то предложи Претседник Скупштине".

Алинеја друга место: „ако су тајност захтевали", треба да гласи: „ако су тајност предложили".

§ 31, алинеја прва допуњује се: После речи: на крају седнице без претреса, умеће се нова реченица која гласи: „Народна скупштина на предлог Владе или Претседника Народне скупштине може да скине поједине тачке са дневног реда".

§ 32, додаје се алинеја трећа: „Записници Народне скупштине објављиваће се у „Службеним новинама".

§ 43, место: „Скупштина ће без дискусије решити колико ће се седница оставити за говоре других посланика", треба да гласи: „Скупштина може без дискусије решити колико ће се седница оставити за говоре других посланика".

§ 45, алинеја прва допуњује се и гласи:

„Говорник може говорити само о питању које је на дневном реду. Осим тога он у своме говору не сме вређати и клеветати нити улазити у претрес приватног живота ничије личности. Забрањено је читати беседе, али је допуштено служити се белешкама и наводима. Исто тако забрањено је читати службене... итд.

§ 49, Алинеја прва: Место „Пре прелаза на дневни ред Претседништво и Влада", итд. треба да гласи: „Пре прелаза на дневни ред, а по потреби и цело време трајања скупштинске седнице Претседништво и Влада итд."

Место досадашњег § 50 долази нов и гласи:

„Претседник Народне скупштине кад примети, да у скупштинској дворани нема довољно посланика, може предложити да се изврши прозивка".

§ 53, Додаје се иза речи: у „овом другом случају избор тога одбора" додаје се „може извршити у истој или наредној седници".

§ 54, Алинеја прва: при крају иза речи: „...а разда народним посланицима" додати: „на начин, како је то предвиђено у § 7 овога Закона".

Алинеја друга има да гласи:

„Народна скупштина ће утврдити дан у који ће се отворити претрес. Претрес се може отворити тек пошто протече најмање 24 сата откако је раздан штампани одборски извештај".

§ 55, Алинеја друга: при крају додати у продужењу реченицу: „чим се заврши претрес сваког појединог одељка (главе) закона".

§ 56, иза речи: „може простим гласањем" додаје се: „устајањем и седењем".

Иза речи: „без претреса" додаје се: „одмах сама решити или".

Иза речи: „његове измењене и допуњене одредбе", додаје се: „Одбор се има састати одмах".

Иза речи: „овако исправљени предлог" додаје се: „саопштиће се Народној скупштини, али ако су поправке већег значаја, раздаће се штампан итд."

§ 64, Алинеја прва мења се и гласи: „чим извештај о предлогу који је оглашен за хитан изађе из одбора, Претседник ће га доставити Скупштини најдаље у року од 24 сата на начин предвиђен у § 7, а Скупштина може решити да претрес отпочне одмах или наредне седнице".

§ 65, додаје се алинеја друга, која гласи: „Од хитности се може одустати у самом одбору или у Народној скупштини пре почетка претреса, ако то предложи онај, који је хитност тражио. О томе ће сам одбор или Народна скупштина решити без дискусије.

§ 72, алинеја друга, последња реченица мења се и гласи: „...свака се интерпелација мора отштампати и посланицима раздати најмање 24 часа пре претреса".

§ 93, алинеји првој додаје се: „У случају да је одборски извештај подељен садржином на тачке под 1, 2, 3 итд. гласање се врши по тачкама седењем и устајањем".

§ 111, алинеја друга, прва реченица мења се и гласи: „Посланик може добити ради приватног посла отсуство са дневницом у једном сазиву највише 15 дана..." Остало се не мења.

§ 115, додаје се алинеја друга, која гласи: „О оставци народног посланика решава Народна скупштина без претреса, чим се извештај Верификационог одбора саопшти".

§ 119, алинеја прва, иза речи: „Ради тога потребан број скупштинских стражара", додаје се: „и полицијских чиновника службеника". Затим на

крају алинеје, место: „жандармерије“ долази: „полицијских органа“.

Алинеја друга, на крају додаје се: „Или од онога, кога за то одреди Претседник Народне скупштине“, а место речи: „овим стражарским“ долази: „и службеницима“.

Алинеја друга, на крају додаје се: „Или од онога, кога за то одреди Претседник Народне скупштине“.

Додаје се нова алинеја трећа, која гласи:

„Претседник Народне скупштине издаваће потребне наредбе за одржање реда и чување безбедности Народне скупштине“.

§ 121, место речи „слушаоца“, долази реч: „слушалаца“.

§ 128, алинеја друга, додаје се и гласи:

„Административни одбор делегиће два своја члана у одбор за набавке Народне скупштине. Тај одбор одређује Претседник Народне скупштине. Исти одбор набављаће и књиге, часописе и листове и водити надзор над библиотеком“.

§ 134, допуњује се у другој алинеји и гласи: место: „Бар пет дана пре доношења одлуке“, треба да гласи: „најмање 24 часа пре доношења одлуке“.

Додаје се трећа алинеја:

„О предлогу се решава као о резолуцији, али се гласа параграф по параграф устајањем и седењем“.

ГЛАВА XVI

ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

§ 135

Сваки народни посланик дужан је да у року од 15 дана по ступању на снагу донетих измена и допуна поступи у смислу § 12 II овог Пословника. У противном примениће се одредбе § 12-II овог пословника.

За известиоца је одређен г. Милоје М. Сокић.

Београд 19 фебруара 1932 год.

Секретар
Милоје Сокић, с. р.

Претседник Одбора за измене и допуне пословника
Др. Ђуро Шурмин, с. р.

ЧЛАНОВИ:

Др. Нико Перић с. р., Игњат Б. Стефановић с. р., Ђорђе М. Ђирић с. р., Др. Богумил Вошњак с. р. Др. Вјекослав Милетић с. р., Др. Живан Лукић с. р., Симо Марјанац с. р.

Господо народни посланици, ја ћу вас молити за допуштење, да укратко мотивишем извесне одредбе, које је Одбор предложио у резолуцији као измене и допуне.

Предмет нарочите дебате био је у Одбору § 12 став II у коме се одређује да народни посланик не може бити члан државних банака, државних друштава и установа и свих оних предузећа и друштава у којима држава учествује са најмање 5% капитала. И ако овај параграф има карактер закона, чланови Одбора су сматрали да тај параграф треба јасно прецизирати, како нико не би сматрао меродавним расматрати можда и произвољно, све оно што би споља могло рђаво утицати на моралне особине и ауторитет народног посланика.

После дужег испитивања Одбор је прецизирао § 12 став II и тако се сада јасно зна који квалитети и функције онемогућују народном посланику да буде члан Парламента. Иначе Одбор је већ у своме извештају изразио жељу да би овај параграф, с обзиром на његов законски карактер, требало унети у Закон за изборе народних посланика.

Код § 13 повећан је број потпретседника на три, а секретара на пет, да би се на тај начин осигурало заступање претседништва за случај отсуства или болести.

Сталности одбора поклоњена је нарочита пажња. У Пословнику је сталност за одборе била предвиђена за све време скупштинске периоде. Од тога је једино био изузет Финансиски одбор, и ако је стварно тај Одбор не само најважнији, него и по своме делокругу је Одбор који има највећу власт у Скупштини. Све је ово пружило нашем Одбору материјал, а с обзиром на то да се и Претседништво скупштине бира сваког редовног сазива, — да донесе једногласну одлуку: да се сви стални одбори бирају у почетку сваког редовног сазива. А пошто је редован сазив сваке године 20 октобра, то значи да се сви стални одбори бирају у октобру месецу заједно са Претседништвом.

Ова одлука ни у колико не искључује право Народне скупштине да у сталне одборе, према нахођењу, остави исте људе за чланове, ако би то било потребно ради одржавања континуитета у даљем раду.

Код § 20, алинеја четврта, Одбор је учинио измену у толико што је у случају поделе гласова при гласању у Одбору оставио право коначног решавања Народној скупштини.

Поред тога § 20 добио је једну нову алинеју, у којој је предвиђена дужност чланова Одбора да долазе на седнице или о своме изостанку обавесте претседника одбора. Ту су, господо посланици, биле предлагане и санкције, што би члан који изостаје са три седнице одбора имао престати даље бити члан. Од те санкције је Одбор одустао, пошто је у истом параграфу предвиђено да за случај неподношења одборског извештаја на време Скупштина може изабрати нов Одбор.

Код § 21 у коме се говори о подношењу одборског извештаја, Одбор је изменио да се извештај по завршеном претресу у одбору може поднети Скупштини најмање за 24 сата. Ту је измену Одбор учинио и код свих осталих параграфа у Пословнику.

Код § 26 извршена је допуна, да се на заједничкој седници Сената и Народне скупштине има расправљати и о Адреси као одговору на Престону Беседу. На овај начин је Одбор у ствари легализовао оно што смо ми већ у пракси извршили.

Код § 32 допуњено је, да се записници о раду Народне скупштине публикују у „Службеним новинама“. То је било у старом Пословнику, јер се на овај начин даје могућство народу да преко својих општина, које примају „Службене новине“ сазнају о свему што се ради у Народној скупштини.

§ 45 је допуњен и на тај начин проширено је право народном посланику, да се може приликом говора послужити белешкама и цитатима.

§ 54 допуњен је тако, да је ради бржег обављања посла предвиђено достављање и растурање

извештаја народним посланицима по § 7, т.ј. достављањем или раздавањем преко организованих посланичких група или преко секретаријата Скупштине. Одбор је овај начин рада провео као најбољи и код свих осталих параграфа, који се односе на растурање извештаја.

Код § 128, Одбор је дао право Административном одбору, да делегира два члана у Одбор за набавке Народне скупштине. Овај Одбор је овлашћен да врши набавке књига, часописа и листова.

Код § 134, допуњено је, да се о предлогу гласа као о резолуцији т.ј. да се гласа код појединачног претреса параграф по параграф устајањем и седењем. На овај начин је омогућено право гласања у појединостима код сваког параграфа, а не као што је било: да се у резолуцији која је овако подељена на тачке гласа у целости устајањем и седењем.

Како је у дискусији код § 12, став II, Одбор узимао у обзир и народне посланике који још сада заузимају места чланова Управног одбора у појединим предузећима и друштвима, то је Одбор њихов случај предвидео у прелазним наређењима поднетог предлога резолуције под новим § 135, остављајући им рок 15 дана од дана усвајања ове резолуције да поднесу оставке на поменути положај у одборима.

При завршавању свога рада и извештаја Одбор два амандмана:

Први је амандман г. Исе Богдановића, који гласи: „Да се код § 127 Главе XII у шестом реду одозго иза речи: „квалификацијама" дода: „или јавном раду за опште сврхе".

Како се § 127 односи на скупштинско особље, а предвиђа да се оно разврстава, прима принадлежности по Закону о чиновницима, а предложени амандман се односи на допуњавање Закона о чиновницима, то се Одбор сматрао ненадлежним, па је амандман одбио.

Други је амандман г. Александра Додића и другова, који гласи: „Народни посланик, — адвокат, за време трајања његовог мандата у Скупштини, не може се бавити адвокатским послом нити кога заступати код суда и осталих установа".

Одбор је и овај амандман одбио.

Господо народни посланици, у Пословницима нашег Парламента од 1920 године до данас овакве одредбе нису постојале.

Сличне одредбе нису постојале ни у Пословнику Српске Народне скупштине. С тога смо закључили да није нико ишао за тим да посланички мандат некој од професија одузме право на рад. Како је овај амандман поднет у последњем часу, то смо упак успели да се обавестимо од познавалаца Пословника у западним парламентарним државама и истакнуто нам је да и код њих такве одредбе не постоје. Према томе сматрам да посланички мандат не само што не треба, него и не може да буде што и нека професија, а у смислу поднетог амандмана, посланик коме би се овако одузела професија, морао би од свог посланичког мандата направити професију. Према томе, овако нешто није могуће, а још мање нам је циљ да лишавамо наш Парламенат сарадње једне интелектуалне групе наших другова, као што су наши адвокати.

Господо посланици, сматрам да о осталим изменама и допунама у Пословнику не би требало да вам дајем мотивацију, јер су оне стилистичке, чисто питање језика. Сматрајући да је Одбор завршио на овај начин свој задатак, ја молим Народну скупштину да предлог резолуције, са изменама и допунама, прими у целости. (Шљескање и узвици: Живео!)

Председник **Др. Коста Кумануди:** По § 69 Пословника о резолуцијама се не води начелан претрес, о њима се решава у целини. За реч се јавио народни посланик г. Александар Додић. Има реч г. Додић.

Александар Додић: Господине претседниче, како је наш амандман одбијен, то ја задржавам себи право да у буџетској дебати о томе разговарам, чиме се може један посланик занимати. Зато задржавам то наше право, да у буџетској дебати разговарамо, да ли народни посланик, адвокат, може у исто време и да заступа пред судом.

Председник **Др. Коста Кумануди:** Пошто нема више пријављених говорника, прелазимо на гласање. Гласаће се у целини. Гласање се врши поименично. Она господа, која су за предложену резолуцију, дакле, која је усвајају, гласаће са *за*, а господа народни посланици која је не усвајају, гласаће са *против*.

Секретар **Милан Мравље** врши прозивку народних посланика, и они су гласали овако:

Аврамовић Бранко — за
Аљић Анте — за
Аксентијевић Александар — за
Алексић Коста — за
Алиловић Шаћир — отсутан
Анђелиновић Григор Будислав Др. — за
Аниć Мића Др. — отсутан
Антонијевић Душан — за
Антуновић Јосип — за
Аранђеловић Јован — за
Ауер Људевит Др. — отсутан
Бабамовић Јордан — за
Бајић Салих — за
Бањац Љубомир — за
Бараћ Бранко Др. — отсутан
Барле Јанко — за
Батинић Јозо — за
Бачић Стјепан Др. — за
Бенко Јосип — за
Бешировић Димитрије Р. — за
Богдановић Исо — за
Божић Милан — за
Борисављевић Страхиња — за
Брушија Радослав — за
Будишин Стеван — отсутан
Буквић Александар — за
Буновић Милан — за
Ваљевац Стјепан — за
Варда Север — отсутан
Васиљевић Стеван Др. — за
Величковић Миладин — за
Вељковић Вељко — за
Видаковић Витомир — за
Видић Јеша Др. — за
Видовић Богдан Др. — за
Војиновић Јован В. — за
Вошњак Богумил Др. — за
Вујић Димитрије В. — отсутан
Вукићевић Богић Др. — за
Гавранчић Отон Др. — за
Гавриловић Ото — за
Гајшек Карло — за
Главички Божидар — за
Господнетић Фрањо — отсутан

Грујић Перо — за
Грба Милован Др. — отсутан
Грбић Емилијан — за
Грђић Василј — отсутан
Грубановић Милан — отсутан
Грубер Фрањо Др. — отсутан
Давидовић Витомир — отсутан
Даниловић Живко — отсутан
Деметровић Јурај — за
Дервишић Ђулага — за
Димитријевић Мита — за
Димитријевић Хаци-Тодор — отсутан
Добровић Милан С. — за
Добровољац Милан Ј. — за
Довезенски Јован С. — за
Додић Александар-Така против
Дошен Мирко Др. — отсутан
Драговић Милош П. — за
Дрљача Бранко — за
Дрмељ Алојзиј — за
Дубоковић Јурај — за
Ђокић Ристо — за
Ђорђевић Владимир — за
Ђурић Михаило — за
Елеговић Иво Др. — отсутан
Живановић Милан — за
Живанчевић Михаило — за
Живковић Негосим Др. — за
Живковић Петар — отсутан
Живојиновић Душан М. — отсутан
Захарић Чедомир — за
Зељковић Бошко — за
Земљић Јакоб — отсутан
Ивандекић — Ивковић Мирко Др. — за
Иванишевић Петар — за
Иванчевић Душан — отсутан
Исаковић Миливоје Ђ. — отсутан
Исаковић Мито — за
Јанковић Велизар Др. — за
Јевремовић Драгољуб Др. — за
Јевтић Живојин — за
Јевтић Милутин Ал. — за
Јевтић Михаило Р. — за
Јевтић Радован — за
Јевтић Милутин — за
Јеличић Божа Ц. — за
Јеремић Живојин — за
Јеремић Тоде Др. — отсутан
Јован Андрија — отсутан
Јовановић Александар — за
Јовановић Ђока — за
Јовановић Јова — за
Јовичић Добросав — за
Кадић Хусеин — отсутан
Кајмаковић Омер — за
Каламатијевић Михаило Р. — за
Кандић Јовиша К. — за
Катић Милош — за
Каћански Стеван — отсутан
Кешељевић Никола Др. — за
Клинц Антон — за
Кнежевић Ловро — отсутан
Кнежевић Стјепо Др. — за
Ковач Анте Љ. — за
Ковачевић Драгутин — Карло — за
Кожуљ Марко Др. — за
Којић Драгутин Др. — за
Коман Албин — отсутан
Костић Драгутин Др. — за
Костић Милорад Ј. Др. — за
Краљевић Драган Др. — за
Крамер Алберт Др. — за
Крафт Стеван Др. — отсутан
Крејчи Антон — за
Крстановић Ристо — отсутан
Крстић Владимир — за
Крстић Милутин — за
Крстић Михаило В. — за
Крстић Симо — отсутан
Кузмановић Лазар К. — за
Кујунџић Андрија — за
Кујунџић Богољуб К. — за
Кумануди Коста Др. — (претседава)
Кунтарић Анте Др. — за
Куњашић Јоахим — отсутан
Куртовић Војко — за
Куртовић Шукрија — за
Лазаревић Милован М. — за
Лазаревић Тодор Др. — за
Лазаревић Теодосије К. — отсутан
Лазаревић Филип С. Др. — за
Леушић Ђуро Др. — отсутан
Лисавац Младен Др. — за
Лончаревић Иван Др. — отсутан
Лончар Станко — отсутан
Лукић Живан Др. — за
Макар Дако — отсутан
Максимовић Божидар — за
Максимовић Стјепан — за
Маланчец Владо Др. — за
Маринковић Војислав Др. — отсутан
Марјан Ђуро — за
Марјанац Симо — за
Маркић Фрањо — отсутан
Марковић Миленко Др. — отсутан
Марковић Милорад П. — за
Марковић Никола — за
Марковић Петар К. — отсутан
Мастровић Анте Ф. — за
Матица Павао — отсутан
Матић Ђока Н. — за
Мацековић Матија — за
Машић Марко — за
Метикош Милан Др. — отсутан
Мијић Милан Ђ. — за
Милетић Вјекослав Др. — за
Милетић Владислав — отсутан
Милошевић Гавро — отсутан
Милошевић Младен П. — отсутан
Милутиновић Милинко Р. — за
Милутиновић Милорад Ђ. — за
Мисирлић Јован Т. — за
Митровић Јован Р. — за
Михаиловић Илија П. — за
Михајловић Светислав Др. — за
Мохорић Иван — за
Мрављe Милан — отсутан
Мулалић Мустафа А. — за
Најдорфер Мирко — отсутан
Недељковић Урош П. — за
Никић Никола Др. — отсутан
Никић Федор Др. — за
Никодијевић Аранђел Д. — против
Николић Бранко Др. — отсутан
Нинковић Трипко — за
Нуић Петар Др. — за

Њамцул Ранко Др. — отсутан
Обрадовић Алекса Ј. — за
Остојић Ђуро Др. — за
Павлич Алојзиј — за
Палечек Иван Др. — отсутан
Парабуђски Ђорђе — за
Паранос Шпиро Ф. — за
Пахерник Фрањо — за
Патрногић Љуба — за
Перић Матеј Др. — за
Перић Миливоје Ђ. — за
Перић Нинко Др. — за
Перко Драгутин В. — за
Петковић Милан — за
Петовар Ловро — за
Петричић Живко Др. — отсутан
Петровић Марко — за
Пешић Милутин — за
Пивко Људевит Др. — за
Пиштелић Славко А. Др. — отсутан
Погачник Виктор — за
Поповић Димитрије Он. — за
Поповић Добриводе Гер. Др. — отсутан
Поповић Душан — за
Поповић Јефтимије — за
Поповић Коста Др. — за
Поповић Милан В. — за
Поповић Милан Др. — за
Поповић Светислав Др. — за
Праљак Недељко — за
Прека Никола — за
Прекоршек Иван — за
Принцип Јово — отсутан
Прша Шиме Др. — отсутан
Пустослемшек Расто — за
Пуцељ Иван Ј. — за
Радивојевић Лазар Љ. — за
Радић Иван — за
Радовић Саво Др. — за
Радоњић Милан — за
Радонић Миљан — за
Рајић Тоша Др. — за
Рако Јанко Др. — за
Ранђе Стане Др. — за
Ресели Отмар — за
Рорбахер Јулијан Др. — отсутан
Савић Аранђел — отсутан
Савић Сава В. — за
Савковић Илија — за
Санто Гавро Др. — за
Сарачевић Раденко — за
Секулић Милан Др. — за
Селић Јоца М. — за
Селмановић Алија — за
Симић Милорад — за
Симовић Александар М. — за
Смиљанић Тома Др. — за
Сокић Милоје М. — за
Соколовић Никола — за
Спасовић Вукашин — отсутан
Спахић Владо — за
Спиндлер Вјекослав — отсутан
Спинчић Вјекослав — за
Сршкић Милан Др. — за
Стажић Јосип — за
Стајковић Никола — за
Станић Андра — отсутан
Станишић Владимир Др. — за
Станојевић Драгомир М. — за
Станојевић Милутин — за
Стевановић Живојин Ар. — отсутан
Стевановић Милан — за
Степанов Миливој — за
Степановић Милан Р. — за
Стефановић Игњат — за
Стијић Милан Др. — за
Стојадиновић Милослав Др. — за
Стојковић Милан Ђ. Др. — за
Стошић Стаменко — отсутан
Стрезовић Крста — за
Суботић Никола Др. — отсутан
Тадић Глигорије Др. — за
Теодоровић Војислав — за
Толић Игњат М. Др. — за
Томић Јакоб — отсутан
Тонић Тодор Р. — за
Топаловић Милан — за
Торомановић Хасан — за
Трбић Василије — за
Трбојевић Урош Др. — за
Трифуновић Љубиша — за
Тркуља Станко — за
Трпковић Ставра К. — за
Ћирић Ђорђе — за
Ћирић Стеван — отсутан
Ћуковић Милан — за
Узуновић Никола — за
Урек Иван — за
Урошевић Мирко Ил. — за
Урукало Сергије — за
Фиданчевић Тома Др. — за
Физир Виктор — отсутан
Фотирић Арса — за
Хајдињак Антон — за
Ханжек Лавослав Др. — за
Хасанбеговић Авдо Др. — за
Хоћера Светислав В. — отсутан
Хрибар Никола — отсутан
Христић Бора — за
Цемовић Филип — за
Церер Антон — за
Цицушевић Методије — за
Чорбић Бранко — за
Чохацић Хазим — отсутан
Шарковић Тихомир — за
Шеатовић Ђуро Р. — за
Шега Фердо — отсутан
Шелмић Драгић М. — за
Шећеров Славко Др. — за
Шибеник Станко Др. — отсутан
Шиљеговић Владимир — за
Шифтар Стеван — отсутан
Шнајдар Фрањо — отсутан
Шуменковић Илија Др. — отсутан
Шурмин Ђуро Др. — за

(После гласања)

Председник **Др. Коста Кумануди:** Господо, изволите чути резултат гласања. Гласало је у свему 225 посланика. Од тога броја, гласали су 223 *за*, а 2 *против*. Према томе резолуција о изменама и допунама у Закону о пословном реду у Народној скупштини примљена је.

Прелазимо на другу тачку дневнога реда: Претрес извештаја Одбора за проучавање законског предлога о женским занатским и женским стручним учитељским школама.

Има реч известилац г. Др. Тома Смиљанић:

Известилац **г. Др. Тома Смиљанић:** Господине Претседниче, Законодавни одбор за проучавање Предлога закона о женским занатским и женским стручним учитељским школама завршио је свој рад, па му је част поднети вам следећи извештај о изменама и допунама у њему, који гласе:

У § 1, ал. 2, после речи „општу", додаје се реч „и".

У § 3 брише се реч „мидер" и додаје „стезник (мидер)".

У § 4 став први на крају допуњује се: „ако ансолвентице остану у својој струци".

У § 6, став први, бришу се речи „у својој надлежности" и додају: „према томе, да ли су те школе државне или бановинске".

У § 17, став четврти, бришу се речи „сматра се то као службено путовање", а додаје „одређује накнаду Министар трговине и индустрије Правилником".

У § 18, у ставу трећем и у свима другим параграфима, бришу се речи „у својој надлежности".

У § 20, ал. прва, брише се „22 децембар, а додаје „31 јануар"; ал. друга брише се „23 децембар", а додаје „1 фебруар".

У § 22, став први, ал. трећа, реч „пуне" замењује се са „навршавају"; у ставу четвртом после „имају 13" додаје се — „15".

У § 23, став 3, реч „пуне" замењује се речи „навршавају", а после „14" додаје се „а највише 16".

У § 27, ал. 3, реч „истоветних" замењује се речи „таквих".

У § 40, став 2, после речи „завршити" додаје се „започету".

У § 43, ал. 2, реч „13" замењује се бројем „12".

У § 46, брише се став други.

У § 63 после става трећег настаје став четврти, који гласи: „Садашње стручне учитељице, са квалификацијама, за занатске учитељице, а које су имале на дан 1 септембра 1923 године 14 година службе, остају у служби са званьем и припадлежностима стручних учитељица по овом Закону.

„Садашње стручне учитељице са квалификацијама за занатске учитељице, а које су имале на дан 1 септембра 1923 године мање од 14 година, а најмање осам година службе, могу по повољном мишљењу Савета за професионалну наставу остати у служби са званьем и припадлежностима стручне учитељице по овом Закону.

„Садашње стручне учитељице, за које Савет за професионалну наставу не да повољно мишљење, као и садашње стручне учитељице са квалификацијама за занатске учитељице, а које на дан 1 септембра 1923 године нису имале осам година службе, остају у служби са званьем занатске учитељице".

§ 85 гласи: Свима садашњим наставницама којима до сада нису признате године самоуправне службе или приватне праксе, признаће се то по њиховој молби, решењем Министровом у смислу овог Закона.

§ 86 гласи: Повећање припадлежности по одредбама прелазних наређења овог Закона исплаћиваће се од буџетске 1933-34 године.

Са додатком бројева §§ 85 и 86, овај Закон има 88 параграфа.

На предлог члана Одбора г. Антона Крејчија и овде је Одбор прихватио једногласно да се у овај предлог Закона унесе § 86 предлога, који се односи на признање стечених права за даље напредовање.

Пошто је, међутим, Господин Министар трговине и индустрије изјавио да се он с тим предлогом у начелу слаже, али да мисли да је боље тај предлог унети у овогодишњи Финансијски закон, јер се на тај начин ово питање решава за све наставнике, то је Одбор одустао од тога да овај предлог уђе у овај школски закон и пристао да уђе у облику амандмана у овогодишњи Финансијски закон. Овај предлог већ је учињен Финансиском одбору.

Учињене су и неке измене у овом предлогу закона, а које су чисто стилистичке природе.

17 фебруара 1932 године Београд

Секретар,
Др. Милан Стијић с. р.

Претседник, у з.
А. Крејчи с. р.

Чланови:

Др. Тома Смиљанић с. р.; Др. Стане Рапе с. р.; Стеван Ћирић с. р.; Проф. Јосип Антуновић с. р.; А. Јовановић с. р.; Јосип Стажић с. р.; Милутин Јелић с. р.

ЗАКОН
ЖЕНСКИМ ЗАНАТСКИМ И ЖЕНСКИМ СТРУЧНИМ УЧИТЕЉСКИМ ШКОЛАМА

I ДЕО
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 1

Задатак је женских занатских школа, да ученицама дају потребну општу стручну спрему и оспособе их за самосталан рад у њиховом занату, а женских стручних учитељских школа, да ученице спреме за учитељице женског рада.

§ 2

Женске занатске и женске стручне учитељске школе стоје под врховним надзором Министра трговине и индустрије, а под непосредним надзором бана.

§ 3

Женске занатске и женске стручне учитељске школе имају ове одсеке:

1) за кројење и шивење рубља,

2) за кројење и шивење одела, а према потреби могу се у њима основати и ови отсеци:

1) за уметне радове,
2) за прављење женских шешира,
3) за прављење стезника (мидера),
4) за прављење уметног цвећа,
5) за текстилно плетење,
6) за ћилимарство.

Број и врсту отсека у свакој школи одобрава Министар трговине и индустрије по саслушању Савета за професионалну наставу.

§ 4

Женске занатске школе са завршним испитом имају за струку ранг непотпуне средње школе са нижим течајним испитом, ако апсолвентице остану у својој струци.

Женске стручне учитељске школе са дипломским учитељским испитом имају за струку ранг потпуне средње школе са вишим течајним испитом.

§ 5

Женске занатске школе могу бити:

а) државне, бановинске, општинске (градске), кад их потпуно издржавају држава, бановина, или општина (град);

б) полудржавне и полубановинске, када држава или бановина плаћа наставничко особље, а корпорације сносе све материјалне трошкове; у овом случају школа носи назив те корпорације;

в) приватне, кад их потпуно издржавају корпорације.

Женске стручне учитељске школе могу бити само државне.

§ 6

Министар трговине и индустрије или бан према томе да ли су те школе државне или бановинске, врши отварање, премештање и укидање женских занатских школа. За полудржавне, полубановинске и приватне потребно је саслушање корпорације.

Отварање премештање и укидање женске стручне учитељске школе врши се Краљевим Указом на предлог Министра трговине и индустрије.

§ 7

За отварање женске занатске школе, потребно је:

а) да је за упис у први разред пријављено најмање 20 ученица, и

б) да постоје потребне школске просторије са намештајем.

§ 8

Женска занатска школа укида се ако у школи у три године узастопце укупан број ученица буде мањи од 40.

Укидање се врши постепено, разред по разред.

§ 9

Просторије за смештај женске занатске школе морају одговарати хигијенским захтевима и наставним потребама.

§ 10

Просторије за државну, бановинску или општинску женску занатску школу дужна је дати општина.

Трошкове око одржавања просторија, као и трошкове за огрев, осветљење и воду сноси општина.

Просторије за полудржавне, полубановинске и приватне женске занатске школе дужне су дати корпорације.

Трошкове око одржавања просторија, као и трошкова за огрев, осветљење и воду сносе корпорације.

Просторије за женску стручну учитељску школу даје држава.

II ДЕО
НАСТАВА

§ 11

Редовна настава у женској занатској школи и женској стручној учитељској школи искључиво је дневна.

§ 12

Настава у женској занатској школи траје три године и то: две године у два стручна разреда и једну годину у школској радионици-ателеу.

За ученице од 12—14 година старости могу се отворити два приватна разреда, ако се пријави најмање 20 ученица.

§ 13

Настава у женским стручним учитељским школама траје пет година и то: четири године у четири стручна разреда и једну годину у школској радионици-ателе-у.

§ 14

Наставни план, програм и методска упуства за све предмете прописује Министар трговине и индустрије по саслушању Савета за професионалну наставу.

Практична обука ученица у женској занатској школи допуњује се и учвршћује у школским радионицама-ателеима у којима се имају ученице оспособити за живот и практичан рад у изабраном занату.

§ 15

Ученице ових школа плаћају за употребу школских машина на име оштете посебан принос. Висину и начин плаћања одређује у државним и бановинским школама наставнички савет, а у полудржавним и полубановинским школама школски одбор корпорације.

§ 16

У женској занатској и женској стручној учитељској школи могу се употребљавати само уџбеници, које одобри Министар трговине и индустрије по саслушању Савета за професионалну наставу.

§ 17

Екскурзије у месту ради разгледања културних установа и привредних и индустријских предузећа у време кад школа не ради или у школско време, а по одобрењу директора односно управитеља, обавезне су за све ученице.

Екскурзије у земљи и у иностранство изводе се према имовном стању ученица и стању школског фонда.

Екскурзије у земљи дуже од три дана изводе се по надлежном одобрењу Министарства трговине и индустрије или банске управе, а у иностранство само по одобрењу Министра трговине и индустрије.

Наставницама, које прате екскурзије ван места, у коме је школа, а дуже од једног дана, одређује накнаду Министар трговине и индустрије Правилником.

III ДЕО
УЧЕНИЦЕ

Школска година.

§ 18

Школска година почиње 1 септембра уписом ученица за све разреде и траје до 31 августа наредне године закључно.

Од 24 августа до 1 септембра имају се обавити разредни допунски и поправни испити.

Упис се врши 1, 2 и 3 септембра. Само у изузетним и оправданим случајевима може школска управа допустити упис до 15 септембра, а Министарство трговине и индустрије или банска управа до 30 сеп-

тембра. После овога рока уписивање није допуштено.

Настава почиње 5 септембра, а свршава се за ученице последњег разреда 10 јуна, а за све остале 20 јуна. Завршни испити и учитељски дипломски испити врше се у времену од 10—25 јуна.

Сва школска сведочанства издају се ученицима на Видов-дан 28 јуна.

§ 19

Велики школски одмор траје од 29 јуна до 24 августа закључно.

Ближе одредбе о празницима и народним светковинама када школе неће радити прописаће Министар трговине и индустрије.

§ 20

Школска година дели се у два полугодишта: прво полугодиште од почетка школске године до 31 јануара и друго полугодиште од 1 фебруара до завршетка предавања.

§ 21

По свршетку другог полугодишта управа женских стручних учитељских школа дужна је да објави штампани годишњи извештај по упутствима, које прописује Министар трговине и индустрије.

УПИС

§ 22

У први приправни разред женске занатске школе примају се ученице које су свршиле најмање четири разреда основне школе и у тој календарској години навршују 12 година живота.

У други приправни разред примају се ученице:

а) које су свршиле први приправни разред,

б) које су свршиле који разред средње школе и имају 13 до 15 година живота а које су положиле допунски испит из стручних предмета.

§ 23

У први стручни разред женске занатске школе примају се ученице:

а) које су свршиле други приправни разред,

б) које су свршиле најмање два разреда средње школе (гимназије), реалке, грађанске школе или шест разреда основне школе и навршују у тој календарској години најмање 14 а највише 16 година живота.

§ 24

У први разред женске стручне учитељске школе примају се конкурсом првенствено одличне ученице, које су свршиле непотпуну средњу школу са нижим течајним испитом или грађанску школу са завршним испитом.

§ 25

У појединим разредним одељењима не може бити више од 40 ученица.

§ 26

Приватних ученица у женској занатској и стручној учитељској школи не може бити.

§ 27

У виши разред једне школе примају се ученице те школе, које су свршиле претходни разред. На празна места могу се примити ученице и из других таквих школа уз уредно одобрење за прелаз.

§ 28

Промена школе у току школске године ученицама ове школе не допушта се.

У току школске године могу прећи из једне школе у другу само ученице досељених родитеља најдаље у року од 8 дана по доласку из школе, коју су до тада училе.

Ученице удаљене из једне школе по казни могу се уписати у другу школу најдаље за 8 дана по саопштењу правомоћне казне.

ОЦЕЊИВАЊЕ

§ 29

У сваком полугодишту све ученице морају бити из наставног градива сваког предмета довољно и свестрано испитане. Успех из појединих предмета оцењује се оценама: одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2), недовољан (1).

Оцена одлична, врло добра, добра и довољна су прелазне оцене, а оцена недовољан (1) је оцена, која повлачи поправни испит односно понављања разреда.

Владање се оцењује оценама: примерно (5), врло добро (4), добро (3) и лоше (2).

Оцене успеха из појединих предмета даје предметна наставница, а оцене владања и оцене општега успеха предлаже разредни старешина, а разредно веће их утврђује.

§ 30

Ученица, која је у две узастопне школске године имала лоше владање, губи право на даље школовање у тој школи и може се уписати у другу коју такву школу само по одобрењу Министарства трговине и индустрије или банске управе.

Немарљиву, неспремну и неуредну ученицу, која на крају првога полугодишта има половину и више од половине недовољних оцена нарочито из практичног рада или која у једном полугодишту има 8 (осам) неоправданих дана може наставнички савет на предлог разредног већа удаљити из школе с тим, да у идућој школској години може поновити разред.

ИСПИТИ

§ 31

Испити су: разредни, допунски, поправни, завршни и учитељски дипломски испити.

Обављање ових испита редовна је дужност наставника.

Завршни испити врше се у јунском као главном рок и у септембарском року као споредном, у присуству изасланика Министра трговине и индустрије односно бана и једног изасланика принудних удружења занатлија, а код полудржавних и полубановинских и једног члана школског одбора.

Учитељски дипломски испит полаже се у женској стручно, учитељској школи по завршном школовању у јунском року као главном и у септембарском року као споредном у присуству изасланика Министра трговине и индустрије.

Министар трговине и индустрије прописује правилник о полагању испита и о награди изасланику.

ПРЕВОЂЕЊА

§ 32

У старији разред преводе се ученице које из свих предмета имају најмање довољну годишњу

оцену и оне ученице које су из једног предмета добиле недовољну оцену али положиле тај предмет у августу месецу на поправном испиту.

Поправног испита не може бити из практичних радова.

Поправни испити полажу се на истој школи и не могу се понављати.

Разред се може поновити само једанпут.

§ 33

Ученица, којој се годишња оцена не може поуздано извести због болести или других оправданих узрока, подвргава се разредном испиту из свих предмета или из оних, из којих се има да утврди годишња оцена.

Ако је због болести спречена, да у јуну полаже овај испит и то докаже благовремено лекарским уверењем, може га полагати у августу месецу но с тим, да у том року не може добити поправни испит.

Таква ученица понавља разред, ако добије ма и једну недовољну оцену.

ЂАЧКЕ КЊИЖИЦЕ

§ 34

По завршетку полугодишта ученицама се саопштава успех и уноси у ђачку књижицу, коју мора имати свака ученица ових школа.

Облик и садржину ђачке књижице прописује Министар трговине и индустрије.

СВЕДОЧАНСТВА И УВЕРЕЊА

§ 35

По свршетку школске године свака ученица женске занатске и женске стручне учитељске школе добија сведочанство о свом успеху и владању у тој школској години.

У оправданим случајевима може се по молби у току школске године издати уверење о школовању са напоменом у коме се циљу издаје.

Сведочанства и уверења потписује директор односно управитељица и разредни старешина.

Сведочанство о завршном испиту потписују: изасланик Министра трговине и индустрије односно бана као претседник, изасланик принудног удружења занатлија и чланови испитне комисије а код полудржавних и полубановинских школа и члан школског одбора.

Сведочанство о учитељском дипломском испиту потписује изасланик Министра као претседник, директор и чланови испитне комисије.

Облик и садржину сведочанства и уверења прописује Министар трговине и индустрије.

§ 36

Дупликат годишњег сведочанства издаје директор односно управитељица сама. Дупликат сведочанства о завршном испиту издаје управитељица, а дупликат сведочанства о учитељском дипломском испиту издаје директор по одобрењу Министарства трговине и индустрије или банске управе, после службено оглашеног поништења оригинала у државним „Службеним новинама" или у службеним новинама банске управе.

За све дупликате плаћа се поред државне таксе, исти толики износ у готовом новцу за школски фонд.

ШКОЛСКИ РЕД

§ 37

О дужностима ученица, њиховом владању у школи и ван ње, похађању школе и раду у школској радионици-ателеу, правдању изостанака, кажњавању и осталом реду и раду у женским занатским и женским стручним учитељским школама прописаће Министар трговине и индустрије правилник.

§ 38

Ученицу може казнити наставник, разредни старешина, директор односно управитељица, разредно веће и наставнички савет.

§ 39

Ученице се кажњавају: опоменом, укором, удаљењем и искључењем из школе.

Ученице се не смеју кажњавати телесним казнама.

§ 40

За велике дисциплинске школске преступе или учестале мање кривице ученица се може казнити удаљењем или искључењем.

О удаљавању из једне школе на једну школску годину с тим да може у другој школи завршити започету школску годину, одлучује директор односно управитељица на предлог разредног већа.

О искључењу из једне школе до завршетка школовања с тим, да ученица може наставити започето школовање у другој школи, одлучује наставнички савет. Ова казна постаје извршна кад је одобри Министарство трговине и индустрије или банска управа.

О искључењу из свих женских занатских и женских стручних учитељских школа одлучује наставнички савет са најмање $^2/_3$ гласова. Ова казна постаје извршна кад је одобри Министар трговине и индустрије.

ШКОЛСКИ ФОНД

§ 41

У женској занатској и свакој женској стручној учитељској школи постоји школски фонд, из којих ће се сретства набављати материјал за израду за сиромашне ученице, машине, учила, књиге, модни листови и давати потпора сиромашним ученицама за екскурзије.

У школски фонд државних, бановинских и општинских (градских) школа улазе приноси ученица за употребу школских машина и 50% зараде од израђених предмета, који су рађени у школи од поруџбина, а других 50% зараде припада ученици, која је рад извела.

У полудржавним и полубановинским школама дели се ова зарада на три дела и то: 30% добијају ученице, 30% иде у корист корпорација и 40% у корист школског фонда.

Правила о школском фонду прописује Министар трговине и индустрије.

IV ДЕО

НАСТАВНИЦИ

§ 42

Наставници женских занатских и женских стручних учитељских школа су редовни, хонорарни, и контрактуални.

Редовни су наставници:

а) у женским занатским школама: управитељица, стручна учитељица, занатска учитељица и њихови приправници.

б) у женским стручним учитељским школама: директор, професор, суплент-приправник, стручна учитељица, занатска учитељица.

За хонорарне наставнике са хонораром од часа или за контрактуалне наставнике са сталном месечном наградом могу се по потреби поставити лица, која имају исте квалификације као и редовни наставници.

§ 43

Управитељицом женске занатске школе може постати само предметна или стручна учитељица, која има најмање 12 година наставничке службе.

§ 44

За стручну учитељицу женске занатске школе може се поставити лице, које је свршило женску стручну учитељску школу, с учитељским дипломским испитом положило државни стручни испит и навршило 3 године наставничке службе.

§ 45

За стручну учитељицу-приправницу у женској занатској школи може се поставити лице, које је свршило женску стручну учитељску школу са учитељским дипломским испитом.

§ 46

Директором женске стручне учитељске школе може постати професор које средње стручне или средње школе, а који има најмање 18 година наставничке службе.

§ 47

За професора може бити постављен суплент-приправник, који је дипломирао на филозофском факултету или на вишој стручној школи у рангу факултета, навршио 3 године наставничке службе и положио професорски испит.

§ 48

За суплента-приправника може се поставити лице, које је дипломирало на филозофском факултету или на вишој стручној школи у рангу факултета.

§ 49

За стручну учитељицу у женској стручној учитељској школи може се поставити лице, које је свршило женску стручну учитељску школу са учитељским дипломским испитом, положило државни стручни испит, ако има најмање 10 година наставничке службе у којој женској занатској школи.

§ 50

За занатску учитељицу у радионици-ателеу може се поставити изузетно од §§ 12 и 59 Закона о чиновницима лице, које је положило мајсторски испит, ако има најмање три године праксе и положи државни стручни испит за занатску учитељицу.

§ 51

Наставнице женских занатских и стручних учитељских школа имају овај број часова недељно:

1) Директор женске стручне учитељске школе до 5 часова:

2) управитељице до 10 часова;

3) професори за опште предмете 18 часова, за цртање 22 часа;

4) супленти-приправници за прве две године службе за опште предмете 14 часова; за цртање 18 часова, а после две године као и професори;

5) стручне учитељице 30 часова;

6) стручне учитељице-приправнице 24 часа, а после две године службе као и стручне учитељице;

7) занатске учитељице 36 часова.

§ 52

Управитељице, стручне и занатске учитељице приватних школа морају имати исте стручне квалификације као и управнице, стручне и занатске учитељице државних школа.

Избор управитељице, стручних и занатских учитељица у овим школама вреди, кад га одобри Министар трговине и индустрије.

§ 53

Наставница која за 3 године узастопце буде лоше оцењена уклониће се из државне службе.

§ 54

Забрањено је наставницама да приватно спремају ученице своје школе.

§ 55

Министар трговине и индустрије прописаће:

1) Правилник о раду и дужностима директора, управитељица и наставница;

2) Правилник о оцењивању директора-управитељица и наставница.

3) Правилник о полагању државног стручног испита за све наставнике.

§ 56

У женским занатским и женским стручним учитељским школама у којима има више од 8 одељења, поставља Министарство трговине и индустрије или банска управа једну од наставница за школског секретара за вршење административних и благајничких послова, која ће ту дужност вршити поред своје редовне дужности.

Хонорар за тај рад одредиће правилником Министар трговине и индустрије у споразуму са Министром финансија.

§ 57

Плате и принадлежности, право на пензију и сви остали службени односи, права и дужности наставника женских занатских и женских стручних учитељских школа, у колико нису предвиђени овим законом, регулисани су законом о чиновницима од 31 марта 1931 године.

V ДЕО
ШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

§ 58

У школске установе спадају: кабинети, збирке, књижнице и школске радионице-ателеи.

§ 59

За чување учила из познавања материјала, ученичких цртежа, израђених радова и модела потребних за очигледну наставу, свака школа има своје кабинете и збирке.

§ 60

Књижнице могу бити наставничке и ђачке. Оне обухватају стручне и остале књиге, часописе и модне листове.

У почетку школске године директор односно управитељица одређује књижничара за наставничку и ђачку књижницу и одређује чувара кабинета и збирке. Они су дужни да чувају и рукују повереним им предметима и да воде у реду инвентаре по правилима, које ће прописати Министар трговине и индустрије.

§ 61

Ради извођења практичне наставе свака школа имаће своју школску радионицу-ателе.

Ради успешнијег извођења практичне наставе школа може примати поруџбине. Поруџбине се израђују првенствено у школској радионици-ателеу а ако извођење наставног програма допушта и у стручним разредима.

§ 62

Министар трговине и индустрије прописује правилником:

1) Уређење и руковање кабинета, збирки и књижница;

2) Отварање, уређење и начин вођења појединих школских радионица-ателеа.

VI ДЕО
ШКОЛСКА УПРАВА

§ 63

Школску управу сачињавају: директор односно управитељица, разредни старешина, разредно веће и наставнички савет.

§ 64

Директор односно управитељица је старешина школе. Они управљају школом по закону, правилницима и наредбама Министарства трговине и индустрије и банске управе.

§ 65

Разредни старешина стара се о ученицима свога разреда и подноси потребне извештаје директору односно управитељици, разредном већу или наставничком савету.

У почетку сваке школске године директор односно управитељица одређује разредне старешине за сваки разред.

§ 66

Разредно веће сачињавају разредне старешине и сви наставници једног разреда; оно доноси одлуке по свима питањима које се односе на тај разред.

§ 67

Наставнички савет сачињавају: директор односно управитељица и сви наставници.

Седницама наставничког савета претседава директор односно управитељица или ако је она спречена по рангу најстарији наставник.

Наставнички савет се састаје по потреби и доноси одлуке, које се односе на целокупан рад школе.

§ 68

Министар трговине и индустрије издаће правилник о раду и дужностима разредног старешине, разредног већа и наставничког савета.

ОСТАЛЕ АДМИНИСТРАТИВНЕ ОДРЕДБЕ

§ 69

Министар трговине и индустрије прописаће правилник и упуства о уређењу школске архиве, вођењу књига и вршењу административних послова.

§ 70

Свака државна и бановинска женска занатска школа као и државна женска стручна учитељска школа могу имати печат са државним грбом и назначењем врсте школе.

Полудржавне и полубановинске женске занатске школе имају печат са државним грбом назначењем школе и корпорације.

§ 71

На крају сваке школске године директор односно управитељица дужни су, да поднесу годишњи извештај Министарству трговине и индустрије или банској управи о старању и раду у својој школи.

VII ДЕО
ТЕЧАЈЕВИ

§ 72

Уз женску занатску школу могу се отварати течајеви за изучавање и усавршавање у занатским струкама, које су у тој школи заступљене за одрасле девојке и жене.

Течај се може одржати, кад се јаве најмање 10 лица. Ова лица плаћају принос према месним приликама за употребу школских учила. Висину приноса одређује школска управа. Од тог приноса припада у државним школама 50% учитељици и 50% школском фонду, а у полудржавним и полубановинским: 30% учитељици, 30% корпорацији, која школу издржава и 40% школском фонду.

§ 73

Министар трговине и индустрије може према указаној потреби нарочито у местима, у којима не постоји женска занатска школа, одобрити оснивање течајева за изучавање и усавршавање у занатским струкама за одрасле девојке и жене и под управом женских корпорација.

Ови течајеви стоје под надзором Министарства трговине и индустрије.

§ 74

Полазницима течаја издаје се само уверење да су течај похађале.

Облик и садржину тих уверења прописује Министар трговине и индустрије.

Полазак течајева не даје право на полагање ни калфенског ни мајсторског испита већ служи једино за лично усавршавање.

§ 75

Одобрење за одржавање течајева даје по својој надлежности Министарство трговине и индустрије или банска управа.

VIII ДЕО
ОДНОС ПОЛУДРЖАВНИХ И ПОЛУБАНОВИНСКИХ ЖЕНСКИХ ЗАНАТСКИХ ШКОЛА

§ 76

У полудржавним или полубановинским женским занатским школама постоји школски одбор,

у који улазе: управитељица, једна наставница и три члана корпорације.

Правилник о правима и дужностима овог одбора прописује Министар трговине и индустрије.

§ 77

Постављење, премештај и уклањање из службе наставница код полудржавних и полубановинских школа врши Министар односно Бан по саслушању корпорације.

IX ДЕО

ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

§ 78

Почетком школске године 1932-33 уводе се у живот овим законом предвиђени школски типови и врши се упис у први разред сходно одредбама овог закона.

§ 79

Ученице које су започеле своје школовање по досадашњим прописима завршиће по њима своје школовање.

Ликвидација појединих разреда извршиће се постепено.

§ 80

Садашње предметне учитељице са квалификацијама за учитељице грађанских и основних школа, или које су свршиле коју специјалну стручну школу у рангу потпуне средње школе остају у служби са истим звањем.

Садашње предметне учитељице са квалификацијама за стручне учитељице по ранијим законима остају у служби са звањем стручне учитељице.

Садашње стручне учитељице преведене по ранијим законским одредбама у II категорију, задржавају звање стручне учитељице, а које су преведене у III категорију добивају звање занатске учитељице.

Садашње стручне учитељице са квалификацијама за занатске учитељице а које су имале на дан 1 септембра 1923 године 14 година службе, остају у служби са звањем и принадлежностима стручних учитељица по овом закону.

Садашње стручне учитељице са квалификацијама за занатске учитељице, а које су имале на дан 1 септембра 1923 год. мање од 14 година, а најмање 8 година службе, могу по повољном мишљењу Савета за професионалну наставу остати у служби са звањем и принадлежностима стручне учитељице по овом закону.

Садашње стручне учитељице, за које Савет за за професионалну наставу не да повољно мишљење, као и садашње стручне учитељице са квалификацијама за занатске учитељице, а које на дан 1 септембра 1923 год. нису имале 8 година службе, остају у служби са звањем занатске учитељице.

Промену звања врши Министар трговине и индустрије решењем без промене положајне групе, у којој су се учитељице затекле.

§ 81

О редбе § 83 важе у свему и за одговарајуће наставно особље на досадашњим нижим, продужним и вишим женским занатским школама и државном средњом заводу за женски домаћи обрт, с тим, што нижа и продужна женска занатска школа са стручним и прелазним течајем (чл. 32 тач. 6. Закона о женским занатским школама од 30 марта 1922 године „Службене Новине“ бр. 105 од 15 маја 1922 године) даје за струку квалификацију равну спреми занатске учитељице (§ 44 овога закона), а виша женска занатска школа са учитељским течајем равним спреми потпуне средње школе са завршним испитом.

§ 82

Свима садашњим наставницама којима до сада нису признате године самоуправне службе или приватне праксе, признаће се то по њиховој молби решењем Министровим у смислу овог закона.

§ 83

Повећање принадлежности по одредбама прелазних наређења овог Закона исплаћиваће се од буџетске 1933—34 године.

§ 84

Садашње Више женске стручне занатске школе са учитељским течајем у Београду и Загребу дају спрему за стручну учитељицу по § 44 овог Закона.

§ 85

Овај закон ступа на снагу кад се објави у Службеним новинама. Од тада престају важити све законске одредбе, које су противне овоме закону.

У међувремену добили смо још један амандман, који је примљен и од стране одбора и од г. Министра трговине и индустрије, а који гласи: да се после § 10 овога пројекта дода још овај параграф:

„§ 10 а

„Министар трговине и индустрије може допустити отварање интерната код појединих женских занатских и женских стручних учитељских школа. Издржавање ових Интерната не мора пасти на терет државног буџета.

Интернати имају своје статуте, одобрене од Министарства трговине и индустрије и по њима се врши организација и надзор“.

Господо народни посланици, пред вама је Закон о женским занатским и женским стручним учитељским школама. Допустите ми да вам укратко истакнем значај овога Закона за наше жене.

У непрестаној тежњи наше државе да своје становништво просвети и усаврши не мала брига вођена је и о нашој жени.

Наша жена није више онако сервилно потчињена, као што је то било у времену, у коме је уосталом више мање била свуда сервилно потчињена. Прошла су времена, када су се просвећене жене могле избројати на прсте; наша жена иде данас упоредо уз свога човека и постаје друштвени фактор, раван своме мужу. Видимо је где ради на научном пољу, у уметности, на социјалном пољу, у администрацији, у слободној професији, и свуда. Не видимо је још да узима активна учешћа на политичком пољу, али ја не видим велики размак од данашњег времена, па до онога, када ће у вашим редовима, као и у редовима Г.Г. Министара, бити као врло истрајан сарадник и наша жена. Та њена сарадња, која ће по мом дубоком убеђењу бити добро дошла нашој

нацији, наговештена је и у нашем Уставу. Ја рекох да ће та сарадња бити добродошла нашој југословенској нацији, јер знам, а и ви сви знате, да нико боље не зближава синове своје него мајка. Југословенска мајка ће тек у потпуности зближити своје синове. И не само то: жена ће, господо народни посланици, када буде повела активну политичку борбу у селом човечанству, зближити и измирити све људе на свету. Наша жена показала је сву своју делатност баш на пољу рада предвиђеног у Закону који је пред вама. Многобројна наша кола, удруге, ит.д. са правим пожртвовањем подизали су културно наш женски подмладак, припремајући га за данашња времена. Ова женска друштва деценијама су стварала и радила баш оно што се предвиђа у овоме Закону.

А како то да не чине? Зар није целокупна наша народна ношња песничка и уметничка творевина наше жене? Зар се свако од вас, господо народни посланици, не сећа финих прстију наших сестара и мајки, које уз дивну песму испрадају конац и дају му жељени тон боја, да би затим запевале песме из дивнога веза, песме које од средњега века па до данас одекују тако, да јој се сви ми дивимо, а не само ми, него и странци. Још Луј XIV забрањивао својим ордонансима да се ниже племство кити нашим далматинским чипкама, јер се то племство руинирало купујући тај скупоцени луксуз. Вук Караџић и његови следбеници сачували су наше народне песме и остало народно и дрховно благо. Жена је сачувала наш урес, наше везове, шаре и боје.

Пре извесног времена Французи су почели да трубе преко својих новина и других гласова: „On nous vole"! Краду нас. А шта мислите да су им крали? Нису им могли украсти силно злато из скривница, нити друго богаство. Не! То они знају добро да чувају. Закукали су што су им странци, долазећи као туристи, почели да копирају њихове стилове, орнаменте, њихову националну тековину. Па су после то исто страни народи почели да израђују и да бацају на тржишта као своје. Французи су имали право. Њих су заиста крали.

И нас краду, господо народни посланици. Многобројни путници, путујући по нашој земљи и дивећи се нашим израђевинама, често пута су агенти фабриканата из туђих земаља. Они истражују шта наш народ воли, па купе његове рукотворевине, па му их, после извесног времена, враћају на тржиште као изум свога духа и своје фабричке производње. Наш народ, видевши да је то скоро исто, још и готово, даје своју уштеђевину туђину и сиромаши. Јер отац и мати постану болешиви према своме детету, које месецима треба да везе, да би спремило своју опрему. А не види, колико се оплемењује душа његовог детета у том раду. А и не рачуна, да ће купљена опрема трајати само колико траје један вашар, а домаћа — целога живота.

Кад ћемо успети да заталасамо цео наш народ, па да неда, да се и овде краде и да неда своју кору хлеба другоме? И не само то. Кад ћемо успети да наш народ своје израђевине баци на тржиште као своје и у своју корист? Зар наше чипке беху скупоцене у добу Луја XIV, а не могу бити данас. Знам један овакав пример: метар ипо старе чипке купљен је у Дубровнику за 120 динара. Када је купац дошао у своју земљу, Немачку, тај метар и по продао је за 1200 марака. Када у Швајцарској цео кантон Сен Гал живи од израде чипака и других плетива, зашто код нас да не може ни неколико породица. Наше везаљско уметничке креације могу се уновчити ради нас и тако ће израда двеју слабачких руку допринети принос раван вредности четири вола и више.

Све се то може учинити, када просвећена наша жена уздигне свој глас и викне свима и свакоме: ја не дам да ме крадете! Иако игде треба применити Закон о ауторском праву, треба га применити ту. А кад жена буде ту, зацело ће то умети затражити. Зато прегнимо, да се наша жена просвети и на пољу стручнога занатског рада. Ми ћемо на тај начин запослити нашу жену, која ће створити своју југословенску моду, која има да захвата и остале земље. У Закону су предвиђене и радионице. Ове радионице могу да буду од неоцењиве вредности. Једна радионица, рецимо у Скопљу, могла би да има и свој базар и, на тај начин, израдом и продајом, да пружи хлеба многој породици. Ето видите, колика се материјална добит осигурава овим Законом, који, у ствари, заштићује једну врло важну грану народне радиности. И зар смемо да оставимо ову радиност незаштићену? Нарочито данас, када и најмањи национални доходак треба заштитити.

Завршавајући свој говор, ја захваљујем Краљевској влади и Г. Министру трговине и индустрије, што су овај Закон припремили и предложили Народној скупштини. Допустите ми да се, још једном, са овога места, захвалим нашој југословенској жени, која је, својим радом, показала све дарове своје Богом дане. Пожелећу јој, да, у овоме Закону, она нађе олакшање за извођење свога програма рада и за усавршавање својих Богом даних талената. Жена наша је кроз свој вез извезла свој бол и понос, своју срећу и радост. Она је, кроз свој вез, припремила своју сјајну будућност. Јер баш у везовима видимо, да смо свуда само један исти народ. Украси из Загорја сусрећу се тамо код Битоља, они из Далмације код Дебра и Галичника, они из Змијање код Кичева, а они са Косова — свуда. Када се зна делатност наше жене, онда се има залога, да овај Закон неће остати мртво слово на хартији, него ће бити још већи потстрек за постигнуће онога крајњег циља, када ће се жена равнати човеку.

Изјављујем да ћу гласати за овај Закон у целости и у појединостима. (Пљескање).

Потпредседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Изволите чути Г. Министра трговине и индустрије.

Министар трговине и индустрије **Др. Алберт Крамер:** Господо народни посланици, по Уједињењу су у нашој Краљевини постојали разни типови женских стручних — занатских школа, које можемо поделити на три основна типа као што следи:

1) Ниже и продужне женске занатске школе, које су постојале, првобитно само на територији Србије, а обухватале су три нижа и два продужна разреда.

2) Женске стручне школе постојале су у готово свим крајевима који су се налазили под бив. Аустроугарском сем Војводине, а обухватиле су од 2 до 4 течаја уз прописе, да се примају ученице првенствено са свршених 2 до 4 разреда средње (грађанске) школе.

3) Више женске занатске школе намењене спремању учитељица женског ручног рада, а пријем ученица вршен је са разном претходном спремом као на пр. свршеном нижом продужном женском за-

натском школом, свршеном женском стручном школом и са свршених четири разреда средње (грађанске) школе.

Поред чињенице, да су постојали разни типови женских стручних и занатских школа, школе су се налазиле под два ресора и то, под ресором Министарства трговине и индустрије и под ресором Министарства просвете.

У циљу, да се женска стручна настава изједначи и да јој се поставе јединствени законски темељи, донет је 30 III 1922 године Закон о женским занатским школама, који је објављен у „Службеним новинама" бр. 105 од 15-V-1922 године, али овај Закон није могао доћи до пуног изражаја из разлога, што је у главном био подешен за школе у Србији, услед чега је постојала потреба доношења јединственог и савременог закона којим би питање женске стручне и занатске наставе било уређено.

Ниже и продужне женске занатске школе оснивене су у Србији већ пре 50 година од стране женских корпорација, а претежно од подружина Београдског женског друштва и Кола српских сестара и то под називом женских раденичких школа, које су име те школе задржале до Уједињења, од ког времена се називају женским занатским школама. По Уједињењу је овај тип школа основан од стране женских организација и по другим крајевима наше Краљевине. Пре Уједињења су ниже и продужне женске занатске школе биле претежно приватно, добијајући незнатну помоћ од државе, а по Уједињењу постале су полудржавним установама, у које је држава давала стручну учитељицу и мање помоћи школама у сиромашним местима. Ово стање остало је до данас са том разликом, што су школе прешле на бановине у истом односу као раније према држави.

Женске стручне школе биле су, како пре Уједињења, тако и сада, државне установе, за које држава подноси све трошкове.

Више женске занатске школе, постоје тек по Уједињењу, а прва таква школа основана је у Београду од стране Београдског женског друштва, претварањем раније Више женске раденичке школе у Вишу женску занатску школу.

Ова школа је одмах постала полудржавна из разлога, што је држава плаћала наставничко особље, њена потпуна организација изведена је тек по доношењу Закона о женским занатским школама и то тако, да је при њој установљен одељен течај за спремање учитељица женског рада, које су се раније рекрутовале из редова свршених ученица занатских и стручних школа.

Трајања учења у овој школи обухвата три године, а ученице се примају са свршеном петоразредном женском занатском, четириразредном женском стручном школом или четири разреда средње школе и једну годину стручне школе.

Од 1929/30 године основана је и у Загребу Виша женска занатска-стручна школа са учитељским течајем, што је изведено претварањем једног дела Женске стручне школе у вишу.

Како се женска стручна настава налазила до 1928/29 г. под два ресора, под Министарством трговине и индустрије и под Министарством просвете, то је стварању јединственог законодавства могло бити приступљено тек тада, када је Министарство преузело сву стручно занатску наставу под свој ресор.

Ранији Закон о женским занатским школама није одговарао духу времена ни потреби свих крајева, услед чега се приступило сређивању материјала за нови законски нацрт којим би се ова грана наставе изједначила за целу нашу Краљевину.

Рад око израде новог законског нацрта завршен је 1931 г. и од стране одређене комисије поднет Министру трговине и индустрије који је овај нацрт и усвојио овако како је он данас упућен Народној скупштини.

Типови женских стручних и занатских школа по новом законском пројекту су: 1) женске занатске школе и 2) женске стручне учитељске школе.

Ова подела у два типа извршена је из разлога, да се створе засебне установе намењене за спремање женске омладине за разне женске позиве и ручне радове, било за самостално отварање занатске радње или за домаћу кућну потребу, а засебне за спремање стручних учитељица, што према садашњем стању није случај. На овај начин подваја се школа намењена за занатско спремање од учитељске, што тр ба да корисно послужи развоју самосталног рада женске омладине.

Женска стручна учитељска школа предвиђа се као одвојена установа из разлога, што се указала неопходна потреба свестрано општег и стручног спремања ученица, што до сада није било могуће у потпуности извести из разлога, јер је главни део свршених ученица женских занатских и нижих женских стручних школа тежио да постане стручна учитељица, а не да се посвети привредноме раду.

Повећањем услова за пријем и повећањем трајања учења у женској стручној учитељској школи иде се затим, да се нова спрема стручних учитељица подигне и да се оне оспособе за стручну и општу наставу у колико је везана за струку, што до сада није било потпуно изведено, услед чега су стручне учитељице могле предавати у главноме стручни практични рад.

Предвиђање да школа буде државна установа намеће се потреба, да се васпитање наставничког особља може најправилније извести у таковој државној школи, која ће сва бити у томе правцу организована и од државе руковођена.

Дозволите да Вам на крају дам кратак статистички преглед. Женских стручних школа имамо сада 55 са 260 наставница и око 5000 ученица. Женских занатских школа код бановина имамо сад 163 са 768 наставника и око 7000 ученица. Свега женских стручних и занатских школа имамо 218, са 1028 наставника и око 12.000 ученица. Само женске стручне и две више занатске школе долазе на терет државног буџета а женске занатске (ниже и продужне) школе, долазе на терет банских управа и женских корпорација.

Господо народни посланици, кад је већ био завршен претрес у скупштинском одбору и примљен пројекат Министарства трговине и индустрије, у редовима господе народних посланика гледе две одредбе у § 14 и § 88 искрсла је жеља да се те одредбе још дотерају и прераде, па је стављен амандман код § 14 и § 81 са стране господина народног посланика Витомира Видаковића. Пре свега у погледу § 81 иде се на то да се програматски изјави, да се у I разред Женске стручне учитељске школе могу уписати и свршене ученице женских занатских продужних школа и женских стручних школа док оне трају, и то оне ученице које су свршиле са врло добрим и одличним успехом поменуте школе, како би се на тај начин очувао континуитет међу доса-

дашњим женским занатским школама и новим типом. Ја изјављујем да усвајам ова два амандмана и молим да са пројектом који Вам је предложио скупштински одбор примите и ова два амандмана. У § 14 после речи „програм“ умећу се речи „са стручним и васпитним градивом као“. (Аплауз и одобравање).

Потпретседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Има реч г. Антон Крејчи.

Антон Крејчи: Имао сам част претседавати претресу Закона о стручним школама и било ми је нарочито мило и драго, кад се дошло до тога да добију стручне школе своју законску подлогу.

У прилог Закона о трговачким академијама, о Средњим техничким школама говорили су други г.г. посланици, а ја хоћу само нешто да напоменем о женским занатским и женским стручним школама.

У данашњим временима презапослености питање је, какав одгој треба да дамо женској омладини, које питање је нада све важно и за целу привреду од великог значаја.

Услед светског рата жене су прихватиле и звања, која су све до тада обављали мушкарци. Тиме су мушкарци лишени њихове зараде и узрок данашње незапослености мушкараца у великој је мери и чињеница, да се на местима која су подеснија за мушку радну снагу, налазе жене.

Нећу да поричем женама право на зараду, али по мом мишљењу делокруг женског рада толико је обиман, да није потребно женама потиснути мушкарце са места која по својој природи припадају мушкарцима.

Са поменутих разлога морамо бити захвални, што смо добили закон који и у појединостима и у начелу показује, који радови припадају у првом реду женама и потребно је да у тим струкама жене добију такво образовање, да буду на врхунцу свога знања. Код овога није у питању само образовање првокласних радничких снага, него је реч и о томе да добијемо за жене и првокласне наставничке силе. Због тога част ми је изјавити да ћу и у начелу и у појединостима гласати за овај преко потребни закон.

Потпретседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Има реч г. др. Мирко Ивандекић.

Др. Мирко Ивандекић: Господо народни посланици, ја се слажем са аргументима једнога од мојих посланичких другова, који је, са овога места, казао, да нашу наставу треба поставити на сасвим другу основу, да је треба упутити другим правцем, а не оним којим је она до сада упућивана. Наше школе, овакве какве су, спремају ученике и апсолвенте само теориски и оспособљавају их да заузму разна места по канцеларијама у администрацији државној, у администрацији самоуправних тела или коначно у администрацији разних приватних предузећа и корпорација. Држава, ма да је данас толико јака и ма да је њена функција данас толико разграната, она ипак, са поменутим приватним корпорацијама не може да апсорбује онај број ученика, који из године у годину пролази кроз наше школе, па се стога долази до тога резултата да се из године у годину појављује један суфицит у интелектуалним снагама ове врсте, појављује се једна хиперпродукција, а то проузрокује, да се ствара један кадар интелектуалног пролетаријата, који господо, народни посланици, кад није запослен, претставља највећу опасност за државу, за друштво и за јавни поредак.

Господо народни посланици, још једна околност потенцира незапосленост интелектуалних снага ове врсте, а та је: да су жене окупирале испред мушкараца многа места у канцеларијама и то услед тога што је жена настојавала, односно што и данас настоји, да постане један независан привредни фактор од мушкараца и што је, то морамо признати, у овом своме настојавању и успела. И рат је, господо народни посланици, у томе ишао на руку, јер кад су мушкарци позвани на војне дужности, жене су заузеле њихова места у канцеларијама, и то поред овог још и са тога разлога, што је та радна снага била јевтинија.

Неки од г.г. народних посланика кажу, да би жену једноставно требало уклонити из канцеларија, да би се тиме дало места мушкарцима. И ако ја са своје стране нисам пријатељ женског запослења у канцеларијама, ипак сматрам, да ово питање није тако једноставно како се оно на први поглед замишљало. Ми ако нисмо у стању, господо, да зауставимо онај процес женског настојања да она постане самосталан привредни фактор, а морамо признати да у данашњим приликама нисмо у стању то учинити, ми морамо жени, ако хоћемо да је уклонимо из канцеларија, створити прилике да нађе запослења, да нађе привреде на другој страни, а не само у канцеларијама. Ово нарочито важи, господо народни посланици, за млађи женски нараштај, јер он мора бити убеђен, да егзистенција жена не зависи од запослења у канцеларијама него од запослења и на другим странама. Поље женскога рада врло је широко. Њега треба само смишљено организовати. Треба на томе пољу и приватне иницијативе да се ова ствар упути правилним путем, и кад се тако уради, ја сам убеђен, да резултати не могу изостати.

Ставља се приговор: зашто се излази пред Народно Претставништво са пројектима о разним школама и академијама у данашњој привредној депресији, а не решавају се питања, као што је сељачко раздужење, као што је питање о банкама, о мораторијуму и тако даље. Господо, и ако са своје стране нећу да поричем важност и ових питања — нити то уопште могу да чиним — не могу да поричем важност и оваквих привредних стручних школа, јер сам мишљења, да су и ови законски пројекти у најтешњој вези са питањем о побијању привредне кризе.

Како привредни проблем није један онако јединствен проблем, него га сачињавају као мозаик разне појаве и разни узроци, који делују на разне правце и разне начине, тако исто и побијање привредне кризе има да уследи на разне начине и у разним правцима. Ја сматрам да је и овај законски пројекат једна од таквих мера, са којима се има наша привредна криза да побија.

Привредна криза није дошла моментано, на пречац, она је долазила сукцесивно, постепено, па према томе, и оне мере које се против тога предузимају, имају да су такве, да делују или моментано или сукцесивно, полако и постепено.

Ја на овај законски пројекат гледам, као да је он једна од оних мера, које ће да сукцесивно и полако делују на ублажење наше привредне кризе. С тога ја поздрављам овај законски пројекат, а и због тога, што видим, да је на најмеродавнијем месту захватило оно убеђење, да се наша настава има саобразити измењеним социјалним и привредним приликама у нашој земљи. Изјављујем да ћу гласати за овај пројекат.

Потпретседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Пошто се нико више није јавио за реч у начелној дебати, прелазимо на гласање. Гласаће се поименично, по уобичајеном реду, *за* и *против*. Молим господина секретара да изврши прозив.

Секретар **Милан Мравље** прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Аврамовић Бранко — за
Аћић Анте — за
Аксентијевић Александар — отсутан
Алексић Коста — за
Алиловић Шаћир — отсутан
Анђелиновић Гргур Будислав Др. — за
Анић Мића Др. — за
Антонијевић Душан — за
Антуновић Јосип — за
Аранђеловић Јован — за
Ауер Људевит Др. — отсутан
Бабамовић Јордан — за
Бајић Салих — отсутан
Бањац Љубомир — за
Бараћ Бранко Др. — отсутан
Барле Јанко — за
Батинић Јозо — за
Бачић Стјепан Др. — за
Бенко Јосип — за
Бешировић Димитрије Р. — за
Богдановић Исо — за
Божић Милан — за
Борисављевић Страхиња — за
Брушија Радослав — за
Будишин Стеван — отсутан
Буквић Александар — за
Буновић Милан — за
Ваљавец Стјепан — за
Варда Север — отсутан
Васиљевић Стеван Др. — за
Величковић Миладин — за
Вељковић Вељко — за
Видаковић Витомир — за
Видић Јеша Др. — отсутан
Видовић Богдан Др. — за
Војиновић Јован В. — отсутан
Вошњак Богумил Др. — за
Вујић Димитрије В. — отсутан
Вукићевић Богић Др. — за
Гавранчић Отон Др. — за
Гавриловић Ото — за
Гајшек Карло — за
Главички Божидар — за
Господнетић Фрањо — отсутан
Грујић Перо — за
Грба Милован Др. — отсутан
Грбић Емилијан — отсутан
Грђић Васиљ — отсутан
Грубановић Милан — отсутан
Грубер Фрањо Др. — отсутан
Давидовић Витомир — отсутан
Даниловић Живко — отсутан
Деметровић Јурај — за
Дервишић Ђулага — за
Димитријевић Мита — за
Димитријевић Хаџи-Тодор — отсутан
Добровић Милан С. — отсутан
Добровољац Милан Ј. — отсутан
Довезенски Јован С. — за
Додић Александар-Така — отсутан
Дошен Мирко Др. — отсутан
Драговић Милош П. — за
Дрљача Бранко — за
Дрмељ Алојзиј — за
Дубоковић Јурај — за
Ђокић Ристо — за
Ђорђевић Владимир — за
Ђурић Михаило — отсутан
Елеговић Иво Др. — отсутан
Живановић Милан — за
Жинанчевић Михаило — за
Живковић Негосим Др. — за
Живковић Р. Петар — отсутан
Живојиновић Душан М. — за
Захарић Чедомир — за
Зељковић Бошко — за
Земљић Јакоб — за
Ивандекић — Ивковић Мирко Др. — за
Иванишевић Петар — за
Иванчевић Душан — за
Исаковић Миливоје Ђ. — отсутан
Исаковић Мито — за
Јанковић Велизар Др. — за
Јевремовић Драгољуб Др. — за
Јевтић Животије — за
Јевтић Милутин Ал. — за
Јевтић Михаило Р. — отсутан
Јевтић Радован — отсутан
Јелић Милутин — за
Јеличић Божа Ц. — отсутан
Јеремић Живојин — за
Јеремић Тоде Др. — отсутан
Јован Андрија — за
Јовановић Александар — за
Јовановић Ђока — за
Јовановић Јова — за
Јовичић Добросав — за
Кадић Хусеин — за
Кајмаковић Омер — отсутан
Каламатијевић Михаило Р. — за
Кандић Јовиша К. — за
Катић Милош — отустан
Кађански Стеван — за
Кешељевић Никола Др. — за
Клинц Антон — за
Кнежевић Ловро — отсутан
Кнежевић Стјепо Др. — за
Ковач Анте Љ. — за
Ковачевић Драгутин — Карло — за
Кожуљ Марко Др. — за
Којић Драгутин Др. — за
Коман Албин — отсутан
Костић Драгутин Др. — за
Костић Молорад Ј. Др. — за
Краљевић Драган Др. — за
Крамер Алберт Др. — за
Крафт Стеван Др. — отсутан
Крејчи Антон — за
Крстановић Ристо — отсутан
Крстић Владимир — отсутан
Крстић Милутин — отсутан
Крстић Михаило В. — отсутан
Крстић Симо — отсутан
Кузмановић Лазар К. — за
Кујунџић Андрија К. — за
Кујунџић Богољуб К. — за
Кумануди Коста Др. — претседник
Кунтарић Анте Др. — за
Куњашић Јоахим Др. — отсутан

Куртовић Војко — за
Куртовић Шукрија — за
Лазаревић Милован М. — за
Лазаревић Тодор Др. — отсутан
Лазаревић Теодисије К. — отсутан
Лазаревић Филип С. Др. — за
Леушић Ђуро Др. — за
Лисавац Младен Др. — за
Лончаревић Иван Др. — за
Лончар Станко — отсутан
Лукић Живан Др. — за
Макар Дако — отсутан
Максимовић Божидар — за
Максимовић Стјепан — за
Маланчец Владо Др. — за
Маринковић Војислав Др. — отсутан
Марјан Ђуро — за
Марјанац Симо — отсутан
Маркић Фрањо — отсутан
Марковић Миленко Др. — отсутан
Марковић Милорад П. — отсутан
Марковић Никола — за
Марковић Петар К. — отсутан
Мастровић Анте Ф. — за
Матица Павао — отсутан
Матић Ђока Н. — за
Мацековић Матија — за
Машић Марко — за
Метикош Милан Др. — за
Мијић Милан Ђ. — за
Милетић Вјекослав Др. — отсутан
Милетић Владислав — отсутан
Милошевић Гавро — за
Милошевић Младен П. — за
Милутиновић Милинко Р. — за
Милутиновић Милорад Ђ. — за
Мисирлић Јован Т. — за
Митровић Јован Р. — за
Михаиловић Илија П. — за
Михајловић Светислав Др. — за
Мохорић Иван — за
Мраваље Милан — за
Мулалић Мустафа А. — за
Најдорфер Мирко — отсутан
Недељковић Урош П. — за
Никић Никола Др. — отсутан
Никић Федор Др. — отсутан
Никодијевић Аранђел Д. — отсутан
Николић Бранко Др. — за
Нинковић Трипко — за
Нуић Петар Др. — за
Њамцул Ранко Др. — за
Обрадовић Алекса Ј. — за
Остојић Ђуро Др. — за
Павлич Алојзиј — за
Палачек Иван Др. — за
Парабуђски Ђорђе — за
Паранос Шпиро Ф. — за
Пахерник Фрањо — за
Патрногић Љуба — ба
Перић Матеј Др. — за
Перић Миливоје Ђ. — отсутан
Перић Нинко Др. — за
Перко Драгутин В. — за
Петковић Милан — за
Петовар Ловро — за
Петричић Живко Др. — за
Петровић Марко — отсутан
Пешић Милутин — отсутан
Пивко Људевит Др. — за
Пиштелић Славко А. Др. — за
Погачник Виктор — за
Поповић Димитрије Он. — отсутан
Поповић Добривоје Гер. Др. — отсутан
Поповић Душан — отсутан
Поповић Јефтимије — отсутан
Поповић Коста Др. — отсутан
Поповић Милан В. — отсутан
Поповић Милан Др. — за
Поповић Светислав Др. — за
Праљак Недељко — за
Прека Никола — за
Прекоршек Иван — за
Принцип Јово — отсутан
Прша Шиме Др. — за
Пустослемшек Расто — за
Пуцељ Иван Ј. — за
Радивојевић Лазар Љ. — за
Радић Иван — за
Радовић Саво Др. — отсутан
Радоњић Милан — за
Радоњић Миљан — за
Рајић Тоша Др. — за
Рако Јанко Др. — за
Рапе Стане Др. — за
Ресели Отмар — отсутан
Рорбахер Јулијан Др. — за
Савић Аранђел — за
Савић Сава В. — отсутан
Савковић Илија — отсутан
Санто Гавро Др. — за
Сарачевић Раденко — отсутан
Секулић Милан Др. — за
Селић Јоца М. — отсутан
Селмановић Алија — за
Симић Милорад — за
Симовић Александар — М. за
Смиљанић Томић Др. — за
Сокић Милоје М. — за
Соколовић Никола — за
Спасовић Вукашин — за
Спахић Владо — за
Спиндлер Вјекослав — отсутан
Спинчић Вјекослав — отсутан
Сршкић Милан Др. — за
Стажић Јосип — за
Стајковић Никола — отсутан
Станић Андра — отсутан
Станишић Владимир Др. — за
Станојевић Драгомир М. — отсутан
Станојевић Милутин — отсутан
Стевановић Живојин Ар. — за
Стевановић Милан — за
Степанов Миливој — за
Степановић Милан Р. — за
Стефановић Игњат — за
Стијић Милан Др. — за
Стојадиновић Милосав Др. — за
Стојковић Милан Ђ. Др. — отсутан
Стошић Стаменко — за
Стрезовић Крста — за
Суботић Никола Др. — отсутан
Тадић Григорије Др. — за
Теодоровић Војислав — за
Толић Игњат М. Др. — отсутан
Томић Јакоб — отсутан

Тонић Тодор Р. — за
Топаловић Милан — за
Торомановић Хасан — за
Трбић Василије — за
Трбојевић Урош Др. — отсутан
Трифуновић Љубиша — за
Тркуља Станко — за
Трпковић Ставра К. — за
Ћирић Ђорђе — за
Ћирић Стеван — отсутан
Ћуковић Милан — за
Узуновић Никола — за
Урек Иван — за
Урошевић Мирко Ил. — отсутан
Урукало Сергије — за
Фиданчевић Тома Др. — за
Физир Виктор — отсутан
Фотирић Арса — за
Хајдињак Антон — отсутан
Ханжек Лавослав Др. — отсутан
Хасанбеговић Авдо Др. — за
Хоћера Светислав В. — отсутан
Хрибар Никола — отсутан
Христић Бора — отсутан
Цемовић Филип — отсутан
Церер Антон — за
Ципушевић Методије — за
Чорбић Бранко — отсутан
Чохаџић Хазим — отсутан
Шарковић Тихомир — за
Шеатовић Ђуро Р. — за
Шега Фердо — отсутан
Шелмић Драгић М. — за
Шећеров Славко Др. — за
Шибеник Станко Др. — отсутан
Шиљеговић Владимир — за
Шифтар Стеван — отсутан
Шнајдар Фрањо — отсутан
Шуменковић Илија Др. — отсутан
Шурмин Ђуро Др. — за

(После гласања)

Потпредседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 202 народна посланика и сви су гласали *за*.

Према томе објављујем, да је овај законски предлог у начелу примљен. Отварам претрес у појединостима. Пошто се нико од г.г. народних посланика није јавио за реч у претресу у појединостима, то ћемо одмах прећи на гласање. Гласаће се седањем и устајањем. Ко је од господе за, тај ће седети, ко је против устаће. Изволите чути § 1

Известилац **Др. Тома Смиљанић** прочита § 1 по извештају Одбора.

Потпредседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Прима ли Народна скупштина прочитани параграф? (Прима). Објављујем да је § 1 примљен по извештају Одбора. Изволите чути § 2.

За овим је Народна скупштина, гласајући о сваком параграфу посебице седењем и устајањем, у смислу § 94 Пословника, усвојили све параграфе овог законског предлога по извештају Одбора, заједно са амандманима код појединих чланова предложеним и од стране Г. Министра и известиоца примљеним.

Потпредседник **Др. Авдо Хасанбеговић:** Господо, прелазимо сад на гласање о овом законском предлогу у целини. Гласаће се *за* и *против*.

Секретар **Анте Ковач** прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Аврамовић Бранко — за
Аћић Анте — за
Аксентијевић Александар — отсутан
Алексић Коста — за
Алиловић Шаћир — отсутан
Анђелиновић Гргур Будислав Др. — за
Анић Мића Др. — за
Антонијевић Душан — за
Антуновић Јосип — за
Аранђеловић Јован — за
Ауер Људевит Др. — отсутан
Бабамовић Јордан — за
Бајић Салих — отсутан
Бањац Љубомир — за
Бараћ Бранко Др. — отсутан
Барле Јанко — за
Батинић Јозо — за
Бачић Стјепан Др. — за
Бенко Јосип — за
Бешировић Димитрије Р. — за
Богдановић Исо — за
Божић Милан — за
Борисављевић Страхиња — за
Брушија Радослав — за
Будишин Стеван — отсутан
Буквић Александар — за
Буновић Милан — за
Ваљавец Стјепан — за
Варда Север — отсутан
Васиљевић Стеван Др. — за
Величковић Милан — за
Вељковић Вељко — за
Видаковић Витомир — за
Видић Јеша Др. — отсутан
Видовић Богдан Др. — за
Војиновић Јован В. — отсутан
Вошњак Богумил Др. — за
Вујић Димитрије В. — отсутан
Вукићевић Богић Др. — за
Гавранчић Отон Др. — за
Гавриловић Ото — за
Гајшек Карло — за
Главички Божидар — за
Господнетић Фрањо — отсутан
Грајић Перо — за
Грба Милован Др. — отсутан
Грбић Емилијан — отсутан
Грђић Василь — отсутан
Грубановић Милан — отсутан
Грубер Фрањо Др. — отсутан
Давидовић Витомир — отсутан
Даниловић Живко — отсутан
Деметровић Јурај — за
Дервишић Ђулага — за
Димитријевић Мита — за
Димитријевић Хаџи-Тодор — отсутан
Добровић Милан С. — отсутан
Добровољац Милан Ј. — отсутан
Довезенски Јован С. — за
Додић Александар Така — отсутан
Дошен Мирко Др. — отсутан
Драговић Милош П. — за
Дрљача Бранко — за
Дрмељ Алојзиј — за
Дубоковић Јурај — за

Ђокић Риста — за
Ђорђевић Владимир — за
Ђурић Михаило — отсутан
Елеговић Иво Др. — отсутан
Живановић Милан — за
Живанчевић Михаило — за
Живковић Негосим Др. — за
Живојиновић Душан М. — за
Захарић Чедомир — за
Зељковић Бошко — за
Земљић Јакоб — за
Ивандекић-Ивковић Мирко Др. — за
Иванишевић Петар — за
Иванчевић Душан — за
Исаковић Миливоје Ђ. — отсутан
Исаковић Мито — за
Јанковић Велизар Др. — за
Јевремовић Драгољуб Др. — за
Јевтић Животије — за
Јевтић Милутин Ал. — за
Јевтић Михаило Р. — отсутан
Јевтић Радован — отсутан
Јелић Милутин — за
Јеличић Божа С. — отсутан
Јеремић Живојин — за
Јеремић Тоде Др. — отсутан
Јован Андрија — за
Јовановић Александар — за
Јовановић Ђока — за
Јовановић Јова — за
Јовичић Добросав — за
Кадић Хусеин — за
Кајмаковић Омер — отсутан
Каламатијевић Михајло Р. — за
Кандић Јовиша К. — за
Катић Милош — отсутан
Кађански Стеван — за
Кешељевић Никола Др. — за
Клинц Антон — за
Кнежевић Ловро — отсутан
Кнежевић Стјепо Др. — за
Ковач Анте Љ. — за
Ковачевић Драгутин Карло — за
Кожуљ Марко Др. — за
Којић Драгутин Др. — за
Коман Албин — отсутан
Костић Драгутин Др. — за
Костић Милорад Ј. Др. — за
Краљевић Драган Др. — за
Крамер Алберт Др. — за
Крафт Стеван Др. — отсутан
Крејчи Антон — за
Крстановић Ристо — отсутан
Крстић Владимир — отсутан
Крстић Милутин — отсутан
Крстић Михаило В. — отсутан
Крстић Симо — отсутан
Кузмановић Лазар К. — за
Кујунџић Андрија К. — за
Кујунџић Богољуб К. — за
Кумануди Коста Др. — претседник
Кунтарић Анте Др. — за
Куњашић Јоахим — отсутан
Куртовић Војко — за
Куртовић Шукрија — за
Лазаревић Милован М. — за
Лазаревић Тодор Др. — отсутан
Лазаревић Теодосије К. — отсутан
Лазаревић Филип С. Др. — за
Леушић Ђуро Др. — за
Лисавац Младен Др. — за
Лончаревић Иван Др. — за
Лончар Станко — отсутан
Лукић Живан Др. — за
Макар Дако — отсутан
Максимовић Божидар — за
Максимовић Стјепан — за
Маланчец Владо — Др. — за
Маринковић Војислав Др. — отсутан
Марјан Ђуро — за
Марјанац Симо — отсутан —
Маркић Фрањо — отсутан
Марковић Миленко Др. — отсутан
Марковић Милорад Р. — отсутан
Марковић Никола — за
Марковић Петар К. — отсутан
Мастровић Анте Ф. — за
Матица Павао — отсутан
Матић Ђока Н. — за
Мацековић Матија — за
Машић Марко — за
Метикош Милан Др. — за
Мијић Милан Ђ. — за
Милетић Вјекослав Др. — отсутан
Милетић Владислав — отсутан
Милошевић Гавро — за
Милошевић Младен П. — за
Милутиновић Милинко Р. — за
Милутиновић Милорад Ђ. — за
Мисирлић Јован Т. — за
Митровић Јован Р. — за
Михаиловић Илија П. — за
Михајловић Светислав Др. — за
Мохорић Иван — за
Мравље Иван — за
Мулалић Мустафа А. — за
Најдорфер Мирко — отсутан
Недељковић Урош П. — за
Никић Никола Др. — отсутан
Никић Федор Др. — отсутан
Никодијевић Аранђел Д. — отсутан
Николић Бранко Др. — за
Нинковић Трипко — за
Нуић Петар Др. — за
Њамцул Ранко Др. — за
Обрадовић Алекса Ј. — за
Остојић Ђуро Др. — за
Павлич Алојзиј — за
Палечек Иван Др. — за
Парабућски Ђорђе — за
Паранос Шпиро Ф. — за
Пахерник Фрањо — за
Патрногић Љуба — за
Перић Матеј Др. — за
Перић Миливоје Ђ. — отсутан
Перић Нинко Др. — за
Перко Драгутин В. — за
Петковић Милан — за
Петовар Ловро — за
Петричић Живко Др. — за
Петровић Марко — отсутан
Пешић Милутин — отсутан
Пивко Људевит Др. — за
Пиштелић Славко А. Др. — за
Погачник Виктор — за
Поповић Димитрије Он. — отсутан

Поповић Добривоје Гер. Др. — отсутан
Поповић Душан — отсутан
Поповић Јефтимије — отсутан
Поповић Коста Др. — отсутан
Поповић Милан В. — отсутан
Поповић Милан Др. — за
Поповић Светислав Др. — за
Праљак Недељко — за
Прека Никола — за
Прекоршек Иван — за
Принцип Јово — отсутан
Прша Шиме Др. — за
Пустослемшек Расто — за
Пуцељ Иван Ј. — за
Радивојевић Лазар Љ. — за
Радић Иван — за
Радовић Саво Др. — отсутан
Радоњић Милан — за
Радонић Миљан — за
Рајић Тоша Др. — за
Рако Јанко Др. — за
Рапе Стане Др. — за
Ресели Отмар — отсутан
Рорбахер Јулијан Др. — за
Савић Аранђел П. — за
Савић Сава В. — отсутан
Савковић Илија — отсутан
Санто Гавро Др. — за
Сарачевић Раденко — отсутан
Секулић Милан Др. — за
Селић Јоца М. — отсутан
Селмановић Алија — за
Симић Милорад — за
Симовић Александар М. — за
Смиљанић Тома Др. — за
Сокић Милоје М. — за
Соколовић Никола — за
Спасовић Вукашин — за
Спахић Владо — за
Спиндлер Вјекослав — отсутан
Спинчић Вјекослав — отсутан
Сршкић Милан Др. — за
Стажић Јосип — за
Стајковић Никола — отсутан
Станић Андра — отсутан
Станишић Владимир Др. — за
Станојевић Драгомир М. — отсутан
Станојевић Милутин — отсутан
Стевановић Живојин Ар. — за
Стевановић Милан — за
Степанов Миливој — за
Степановић Милан Р. — за
Стефановић Игњат — за
Стијић Милан Др. — за
Стојадиновић Милослав Др. — за
Стојковић Милан Ђ. Др. — отсутан
Стошић Стаменко — за
Стрезовић Крста — за
Суботић Никола Др. — отсутан
Тадић Глигорије Др. — за
Теодоровић Војислав — за
Толић Игњат М. Др. — отсутан
Томић Јакоб — отсутан
Тонић Тодор Р. — за
Топаловић Милан — за
Торомановић Хасан — за
Трбић Василије — за
Трбојевић Урош Др. — отсутан
Трифуновић Љубиша — за
Тркуља Станко — за
Трпковић Ставра К. — за
Ћирић Ђорђе — за
Ћирић Стеван — отсутан
Ћуковић Милан — за
Узуновић Никола — за
Урек Иван — за
Урошевић Мирко Ил. — отсутан
Урукало Сергије — за
Фиданчевић Тома Др. — за
Физир Виктор — отсутан
Фотирић Арса — за
Хајдињак Антон — отсутан
Ханжек Лавослав Др. — отсутан
Хасанбеговић Авдо Др. — за
Хоћера Светислав В. — отсутан
Хрибар Никола — отсутан
Христић Бора — отсутан
Цемовић Филип — отсутан
Церер Антон — за
Ципушевић Методије — за
Чорбић Бранко — отсутан
Чохаџић Хазим — отсутан
Шарковић Тихомир — за
Шеатовић Ђуро Р. — за
Шега Фердо — отсутан
Шелмић Драгић М. — за
Шећеров Слаћко Др. — за
Шибеник Станко Др. — отсутан
Шиљеговић Владимир — за
Шифтар Стеван — отсутан
Шнајдар Фрањо — отсутан
Шуменковић Илија Др. — отсутан
Шурмин Ђуро Др. — за

Председник **Др. Коста Кумануди:** Изволите чути резултат гласања. Гласало је 203 посланика и сви су гласали *за*. Према томе законски предлог о женским занатским и женским стручним учитељским школама примљен је коначно. По члану 64 Устава он ће бити упућен на даљи рад Сенату.

Прелазимо на трећу тачку дневнога реда: Избор три члана у Верификациони одбор Народне скупштине, на место оних посланика који су поднели оставку. Поднета је само једна кандидатска листа, потписана од довољног броја народних посланика. Она гласи *Др. Урош Трбојевић, Др. Бранко Николић, Хусеин Кадић.*

Пошто је само једна кандидатска листа, гласа се акламацијом. Прима ли Народна скупштина предложену кандидатску листу? (Прима.) Оглашујем да су три предложена кандидата изабрани у Верификациони одбор. Тиме је дневни ред ове седнице завршен. Ако Народна скупштина пристане, ја ћу ову седницу закључити. (Пристаје.) За наредну седницу предлажем овај дневни ред:

1. Избор једног потпретседника и једног секретара Народне скупштине према изменама и допунама које су данас примљене.

2 Избор једног члана Верификационог одбора на место г. Михајла Јевтића, који је поднео оставку.

3. Претрес Предлога буџета са Предлогом Финансијског закона за буџетску 1932/33 годину.

Прима ли Народна скупштина овај дневни ред? (Прима.) Према томе, са овим дневним редом наредна седница Народне скупштине одржаће се у понедељак 29 фебруара у 9 часова пре подне.

Данашњу седницу закључујем.

Седница је закључена у 12.45 часова.

Стенографски биро Народне скупштине:

Помоћник начелника:

Светислав К. Раденковић

Начелник:

Милан Б. Марковић

Шеф Стенографске администрације:

Димитрије Боди

Стенографски ревизори и стенографи:

Војислав Ј. Лукић, Момчило Р. Бојић, Тихомир З. Поповић, Љубомир Марковић, Никола Радовић; Јелисавета Ристићева, Љубомир Јанковић, Страхиња Ђорђевић, Рада Јанковић, Љубомир Нинић, Ђорђе П. Исаковић, Јулије Баршић и Божа Божић.

Коректори:

Петар Ј. Пауновић и Александар Ст. Аранђеловић.

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

VANREDAN SAZIV
ZA 1931/32 GODINU

KNJIGA II

XV i XVI REDOVNI SASTANAK

OD 29 FEBRUARA DO 1 MARTA 1932 GODINE

NAČELNA DEBATA O BUDŽETU ZA 1932/33 GODINU

BEOGRAD
GRAFIČKI UMETNIČKI ZAVOD „PLANETA" — DOBRAČINA UL. BR. 55
1 9 3 2

Pretsedništvo Narodne skupštine

Pretsednik:

Dr. Kosta Kumanudi

Potpretsednici:

Dragutin-Karlo Kovačević
Dr. Avdo Hasanbegović
Dr. Kosta Popović

Sekretari:

Dr. Dragoljub Jevremović
Ante Lj. Kovač
Dragomir Stanojević
Milan Mravlje
Gavro Milošević